

Оссолінські колекції.

CD – диск виконано в рамках угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy.

zespół (fond) 45.

Archiwum Dziaduszyckich

Część I. Rękopisy Biblioteki Poturzyckiej Dziaduszyckich.

286. Walerian Dziaduszycki: Podróż dla doświadczenia spławu Dniestrowego w roku 1785 r. *S.*
51+2.

294

Львівська бібліотека
АН УРСР

ВІДДЕЛ РУКОПИСІВ

Кл. укр. 286

Podroz dla doswiadczenia Sztawu Dniestrowego w Roku 1785.

Chłoczności w których z naydnie się kraj nasz, niejednemu do-
bnie myslagemu te mysl podawać musza, iż trudne w Publiczności wy-
nalazienie tych drog, ktorymi idać skutecznie krajowi usługi nie po-
lepszeniu Sytuacji jego ziemiarzaże pełnić by można, Ażlad zdać się
ze nie ieden Obywatel w prywatnym życiu z ulasknieniem rozdycha-
iąg oczekuje tej Dory w ktorey istotnego Patriotyzmu mogłby usły-
dem krajowi dopełniać Zamiany.

Te myśli wstrzymiwaty zawsze y zwalniały nieialko ducha mi-
go do Funkcyi publicznych, zawsze iednak trwalo wemnie state-
to przedwzięcie korzystania zohazyi dopełniania wszelkich Usług
dla kraju, gdy innie tylko przekonanie wewnętrzne, o użyteczności
Usług tych powotywać do nich będzie.

Niedy Bogactwa kraju narzedeo na wstrzymaniu wychodu
Pieniedzy za Granice, a na wyprawadzeniu tychże do kraju przez
zatawienie Exportacji naywięcey zasada się.

Edy Prawa nafte zbytek tamując w części dolego celu zmierz-
iąg pierowsza, Bogactw krajowych zasade, grontuia, druga Cześć
to jest rozprzeszrenienie Handlu krajowego zdało mi się iż jest przy-
zwoitym zamiarem dobrego Obywatela.

Protekcyja Nayias: Pana, a uspanialosć Nayias: Imped. Souy-
shicy stworzyła wlych robach w nowo ufundowanym Miescie
Chersonie takowe sposobność do Exportacji Produktow krajowych
z Polski przez allewiacya Cel Kosz. a nayszeregulniey przez poz-
wolenie Kompanij Polshicy Siedlisko w Chersonie nazwazy y
zywania Bandery Rosyjskiej, ze Epokha ta wltora w Roku 1776
84. w Portach nayodlegleyszych, to jest w Alexandryi, w Miescie
Marsylii, w Dajonie polharata Otkry, pod Imieniem Ukraina
Polsha, Podole Miasło Jampol. S. Prot wltarowe Kompanij Pol-
shicy, czyniąg naypierowsza, Stawo, temu wltory tej kompanij i-
pierowszym Fundatorem, y temu wltory tej Dyrekcyja, tak chwa-
lebnie sprawuje. (a) Prekonnywa oraz Narody Saziedlic ze
Narod nasz w tym wieku chce się, stać przynaymniej w Tro-
dustryi, y Handlowney sposobności podobnym Saziedlicem.

Cześć Woiewodztw Podolskiego y Braclawskiego ze od U-
krajny to jest części wyszey Braclawskiego y kijowskiego
Woiewodztwa jest daleko odlegleyste, od Chersonu, Transport
wozowy az do Chersonu z tych miejsc tak byłby kosztow-
nym, ze zadna, miara, z kalkulacya, kupieccka, zgodzić by się
niemożł. Maia, iednak też Woiewodztwa drogę, od natu-

Wziemana przez to
da z Progow pod Tam
polem do Sztauru
Dniestrowego -

natury samey przysposobiona, przez idacą, szkieł bardzo sztaurna,
nazywająca się, Dniestrem. Stęszalem zaś dawnością, trady-
cji ugruntowaną, ten przesąd, że Progi kamiennie pod Jampołem
będące, tak wielką są tamą, do tejże Defluwacji, że na przetamę,
nie tychże milionowych trzeba wykładów. (b)

Zwiedzenie iednak tych Progow przez Officerow zwozharu Kilk
wyprawionych, doświadczenie moje własne, gdyż kilka razy przez
też przeprowiatem się, przekonano mnie że też nie są, y niemogą
być istotną zawadą, tejże defluwacji; Chodzące nawet Galery z
Gorzatkami do Benderu, przepię przez Progi choć nietadownym
Galerem, Księcia Imu de Nassu potwierdziły wemnie to przedsię-
wzięcie ażebym osobistym odprawieniem podróży przez całą prze-
ciąg Dniestru poznał czyli są, w samej rzeczy istotne iatkowe po-
tężne, lub fizyczne zawady nieprzetamane, do tegoż Stanu,
dlu, od lat tedy kilka sposobitem się, do dopełnienia tego za-
miaru; między przyczynami zamiełbania tejże sztaurności:
którey pamięć z dawniejszych Czasow tylko w Historji y w
Traktatach Zwawin'skim, y Kartowieckim nam pozostały:
dwie najcelniwsze uważalem. 1° Niedostateczność krajowych
Armiestników, do budowy Stalkow, 2° Lubo na Pogran-
czu Turckim powstęchna, iednak niewiadomość Szęka
Turckiego a do komunikacji z tymże Narodem wielce potrze-
bna. Przez sprowadzenie z Anadolij Maystrów, a przez na-
bycie poczęci Szęka Turckiego ze trudności zatęwitem,

Rużenie z Podwy
Dniestrem y Sztaur
Stalkow

Aużytem tedy Dniestrem w 10 Junij w Roku 1785 z Pa-
dawy dwoma Stalkami moimi, mając w kompanij Szę-
ka, Wysłana, Szesnastka, y Galerow 4. JW Starosta, Gura, tu
dzieć, Galer ieden JM Pana Wilamowskięgo, ze zaś karku
czyli Stalki moje rozniły się, kształtem budowy swojej od wpeł-

(a) Nota JO. Księcia Imu de Nassu Primas Poniatowski 1° Akcionerem
był kompanij Polskiej do Sztauru wschodniego uformowanej
y tejże jest współakcionerem, wraz a JW Chęckim Sztaurzem
w kora; Doświadczywszy iż iz niepodobne było dobre zarządzenie
Interesow kompanij gdyby wielość Akcionerow była przypuszczona,
na do zarządzenia tym dziełem szęgniejszej usności swojej dali
dowód JW Protowi Polockiemu Starsa Gura, w powierzeniu temu sa-
memu całej Dyrekcji Interesow kompanij, a zatyż przykładem
poszli y drudzy współ Akcionerowie. Szęgnieść w wyborze
tak doskonałego tejże kompanij Dyrektora, y szęgnieść jego
Interesow wszystkich Sztaury, czyni szęgnieść Sztaury wy-
bierającym, y wybranemu -

w szelkich Wisłanach. Względem Konstrukcyi tychże, niektóre sześ-
gulnieysze od innych Słathów różności adnotować tu zdato mi się.

Słatki te czyli kaitki głębsze daleko od wozelkich wisłanach, bo
do Czerwistego sześciu Calów w ładunku Wody potrzebujące, wyższe
do tychże, bo narodziło około Dwudziestu sześciu Calów nad wodą,
w ładunku zupełnym butle mające, w Słabie zaś y przy wudle
mają nosy zadarte, tak że w końcach Obudwock, choć półprzecia
Łokcia w ładunku nad Wodą, zadatności mają, a zład bez przec-
nieysze do Tali, którey mooney doświadczac przychodzite, na Dnie,
Aze, a osobliwie w bliżkości Monia. Te tedy braty Ładunku do
900. korey Pienicy, oprocz Sufficiencyi na Niedziel kiltiana-
sue, przyprosbionej. Przed uszczeniemy naszym, ażeby za przy-
sciemy Słathów do Akiermanu produkta nasze były zaraz prze-
ładowane na Okrent w Dwie Akierman'skim, uczynilismy umowe,

Opisanie dwóch
najlepiej różni-
cych się do Słathów
Wysłanych

(6) Nota Przed kilku latami doświadczając sptawu Dniestru, wyspawil
był Jmz Pan khorobrodzki Starosta Oleszowiecki na Sptawach Drzewa zwa-
zanego z Lasow swoich, Małki y rozne legominy, do Akiermanu, sptawoy
te tamże wraz z legominami rostaty —

Ponim 70 Dzierzka Brygadyer w Woysku Ctery Daty przez Mo-
stala sporządzone, z których kardy było 50. korey Pienicy brał ładun-
ku, spucit do Akiermanu. Te jednak Daty było do końca jego się
Dniestru doysity, a przystawiony przy tychże Szypel, z miejsca
tego odległego refere o godzin 6 od Akiermanu, nieodwarzył się
w odnoje, czyli Dman ładowanemi temiz Palami, ale na-
jętemi z Akiermanu Palami Mosskiem, tenze Ładunek do
Akiermanu sprowadził, y tamże sprzedał, a Daty bez pod-
gor, na odwrót aż do Paszkowa sprowadzone.

Nakoniec Jc. Kiazę de Nassau Sygen w Roku 1784. dla do-
slatecznieyszego poznania Dniestru Galerem udnym, bez rad-
nego jednak Towaru, y Ładunku, szeregulnie z Luctzmi swoje-
mi, y Przyjaciotami sptynot od Zwanca do Benderu, w przed-
siwzięciu plynienia aż do Akiermanu. Zvarony jednak ostne,
zeniemy Tuzhów tamteyszych raktoby Galasy niemogły dochodzić
aż do Akiermanu, zwieltka, szhoda, y wzciębkiem tych
wiadomości, które Handel Krajowy przykładałby był przez
dokonczenie teyże podwozy, Woda z Benderu, aż do Akier-
manu, z Benderu Ładunek porochat aż do Jzmaitowa, a
z tamtąd podobnie do Stambulu. Od Zwanca red-
nak aż do Benderu pilnie wypracowana Mappa Dnie-
strowa, tey jego usługi dla dobra powszechnego Stan-
du pamiec uwieczni —

Zabezpieczenie
Okrętu do na
cierania w Akier
manie

Pierwsze przypadki
nieznie sprawnos
ści Okrętu.

Około Flemendy
wielka miąższo
ść Dniestru y ostrz
ność potrzebna.

Pomysłne przebycie
Progów pod Sam
połem

Odcieknowski y
Laskowa wielka
głębokość Dnie
stru.

umowę, z Domem Handlowym Polskim w Chersowie pod dy
rekcją JW Prota Polockiego, względem przystawienia do Akierma
nu Okrętu.

Niesprawność Okrętu od Kobi do reglugi miewszy raz wie
tych, była Okręta, ze statki czyli karku moje po dwa razy niedo
redlszy do Bronicy zarzucone były na karku czyli Piasek, a te bez
szkody, bo poulichtowaniu tadunku ryfisy, a znowu tenże tadu
nek miały sobie powrocone. Większego jednak przypadku do
nat Galew jeden JW Polockiego Staro Gura, bo mijając karku mo
na rym przed Kaszowcami odziony, rozbił się o tenże, także
iur, do dalszej lezre Drogi stat sie, niesposobnym, Pienica ied
nak wzystka wyratowana została, y tylko co holwitek na ten
ze przez zamacanie było uszkodzenia. Te jednak początkowe
przykrości były nam pomysłnością, dalszej Drogi nadgrudzone.

Od Ladawy aż do Michalowski dosyć bezpieczny jest szta
Dniestrowy, dalej jednak idąc, to jest: około Flemendy tak jest
szeroki wylew Dniestrowy, iż dla statków tak wielkiej gte
bokości potrzebujących, iak wyżej wyrażem o moich, szee
gulniejszej przeczności potrzeba y wiadomości, Ludzi ta, Oko
ca, znających, a reby około Flemendy na Piasku, czyli karku
niezastępną Progi iednak kamienne za Sampołem na Dnie
strze, które za nieprzebyte ładowaniami statkami, były miane
bez najmniejszego wiecia tadunku statkami wzystkiem prze
byliśmy. (C)

Od Leknowski, a nayszczegulniey od Laskowa, zaczawszy
aż do Sascholińa gdzie kończy się Granica Polska, a ztamta
do samego Akiermanu tak wielka jest wartość riedney stro
ny Dniestru, a oraz tak wielka głębokość, iż wotamnie od Lask
kowa nie tylko nie ma najmniejszego niebezpieczeństwa za
stręgnięcia, ale i głębokość Dniestru naygłębszym statkom
przechod zabierająca, kiedy siedmiolokciowa lastka ledwo gde
grontować może.

Od kończącej się Granicy narey w Sascholińu, a zaczyna
jącej się, po oboch stronach Dniestru, Turckiej y Tatarskiej Gra
nicy.

(C) Nota w Roku 83. y Ciwasłym JW Dzierżek Prygadier w
Woysku koronnym czyniąc dowiadczenie sztauw Dniestru Sa
kami czterema z których każdy brał tylko tadunku karku 50. dla nie
dowiadczonego iezere przebywania Progów kamiennych pod
Sampołem, nie chciał hazardować ładowania tychże przed Pro
gami, ale za Progi nie ładowane ter Raty spuścioszy wzystek ta
dunek za Progi, do tychże statow przystawiać Wozami.

ms 22

350

Hb

Granicę, dwie najszerzej regularnie zawady Sztawu Dniestrowego da-
ły nam się, poznać.

Pierwsza zaczołszy od Dubaspat aż do Akiermanu samego wiel-
ką kretosć Dniestru, którego brzegi obydwu łecinami wciąż Ohry,
te. bardzo wysokiemi gęstemi y grubemi, tak że nigdzie niema
suchego ładła, w tych zaś łecinach niezliczona ilość komarów
większych daleko od krajowych, które spoczyntiu radnego w No-
cy niemu nieporozwalaia. Ta jednak kretosć Dniestru, lubo jest
tak wielką, że czasem dwa dni koto jednego miejsca choćby po-
treba, łatwo mogłaby być poprawiona, a kanały matymu bar-
dzo kosztem w niektórych miejscach przekopane, dwudziestu
iarde, Woda, w kilka godzin przemieniłby przez połączenie ko-
łan, czego Flwacy nasi powracając przemi Stalkowami, doświad-
czyli, gdy w niektórych miejscach sami wciwosy się, na Chiu,
le do Łopat, puściwszy wodę, z kolana w kolana kilka godzin,
na drogę przez to sobie zmniejszyli.

Względem komarów zaś, które między wielkimi zawada-
mi tegoż Sztawu, liczone być mogą, ile że w tygodniowej ma-
wie izerdnie, niemu od poczynku nieporozwalaia, a przez to Si-
sachow, y wrystkich Ludzi niewypowiedziane nuzę, użyty
być powinien sposób w tym kraju, zwyczajny zamysła-
nia się, w kamie drewniane płotnem obite które formuia,
naktatł Shryni, tak zaś jest ciute między na brzegach czyli
na Wodzie, ale nawet na Ładzie do kuczanie komarów w
tym kraju że nawet Sydło y konie też o Smierć przyprowi-
toby, tak dalece iż powszechnym jest zwyczajem, że Gospodarcę
czyli Rolnicy, podług wielkości Sydła przez siebie mianego na
kardę, noc dla kardę szubi Sydła, kuple, czyli Pagorek gno-
iu osobną układają, a karda Sydła powrociofry wieczeniem na
Podwozce swoje nad swoją kuple, czyli Pagorkiem stare,
atahowe kuple, karda, Gospodarcę zapala czyli podkupa nad
którym Dymem Sydła cata, noc stoi dla ochronienia się
od komarów.

Druga Zawada, liczyć można, wielkie fale na Dniestrze
panujące osobliwie zaczołszy od Dubaspat, dla których osobli-
wie Galeny niemające prądów y rzadów rzadłych, tudzież ma-
ją burty blisko przy wodzie dla niebezpieczeństwa od Fali sta-
myfka, przy brzegach czasem kilka godzin na dzień przynaj-
mniej wietrze.

Przeciwno tej jednak zawadzie Dniestrowej łatwo ubezpieczyć
się przez konstrukcyę Stalkow, która koniecznie różna powin-
na być od Wistanych najszerzej regularnie względem wysokości

Od Dubaspat aż do Akiermanu dwie za-
wady kretosć Dnie-
stru, y komarów ma-
gosc sposob zaradze-
nia

Druga zawada wiel-
kie fale

Sposob zaradzenia

bołów y Konców.

To wyraziwszy względem zawad sptawu Dniestrowego od kła, czaey się granicy naszej w Jahowliku, przystępię, teraz do wye, ścia naszego w tej Granicy.

Zwyczaey wprowadzo
ny ze Slandliacy
w Turczyźnie opa
trony bydz powi
nien Termanami

Przeżyte tu należy iż wespół z narody handlujące w Tu, rycyźnie wprowadzili prawie ten powszechny zwyczaey, iż kupy zagraniczni, handlujący w Turczyźnie opatrzeni bywa, ią Paszportami czyli Termanami Cesarskiemi.

My iednak za fundowani, na Traktatach, naypród z u, rawińskimi, a potym hartowieckimi w których Handel Dnie, strowy, a oraz Czarnege Morza jest nam iakto najuroczyśey za, bezpieczoney bez żadnego warunku wyjednywania przez Stan, dliacych takowych Termanow niechcieliśmy w tych po, czatkowych Handel Dniestrowego doświadczeniach stan, wie żadnych takowych Prejudykatów, które iſto tna, na po, tym zawadę, Handlowi naszymu, czyli regule, przepisywały, by, bo gdy kupy z Państwa Turckiego szeregulnie za Paszpor, tami z kraju swojego, w naszym zupełnym Handlu wolność przyskucia, nie tylko nieprzewozić, ale nawet wcale mieszka, nie było by dla żadnego Państwa zamiar Handlu na Czarne Mo, re mającego, ażeby tenże przed uszeniem oczekiwani był przy, muszonym na przyjęcie takowego Termanu, czyli Paszpor, tu ze Stambułu, przez co częstokroć naypięknieysza, Porę, w Roku bezczynnie na oczekiwania takowego Paszportu strawi, by musiał.

Weszliśmy tedy w granice Turckie, za Paszportem szeregulnie JW Potockiego Wdy Kus. Generala, Porucznika Komern, deruiacego Dywirze rozlokowane, w Woiewodztwach Podol, skim y Dracławskim.

Przypadkowo iednak znalazł się między Papierami moremi Terman kupiecki od lat czterech przystany od J. P. Sulej, steyina Stomacza Arcypryncy w Stambule cum spatio vacuo, czyli z okienkiem do zapisania Imienia, podług zwyczaey klan, cellaryi tamteyszey, w którym wyrazono było, iż kupiec w tymże Termanie zapisany ma wolność zupełną, zupełną handlowania we wszelkich krajach Państwa Turckiego.

O mil 3 od Jahowlika naypięknieysza, zastaliśmy Turcydly, cya Turckie, w Mieście Dubaszarach czyli w adze mianu, iącego się Kalmahanem, a od Woiewody Kauszawskiego de, penduriego któremu oddawszy winyte, poślubym przez te, gorz przyjęciu gdy na zapytanie tegoż, oswiadczyliśmy mu iż zamiar nasz iſcia do Akiermanu odpowiedział nam

nam tenie: ze w latk niepraktykowanej Lierbie Stathow, y Ludzi
 przepuscic nas niemoze, ize przejście latkowe szeregulnieysze z
 Stambułu rozkazami uprzedzone by bydz powinno, a zaly m i z do
 rezolucyi z Benderu wstrzymac się musimy. Na przetozenie ie
 dnak wzajemnie od nas, ze dla znaczney Casensy nas Ludzi cyli
 Tlisakow, dla boiarni uczynienia zawodu Okretowi, ktory na nas
 czeka w Alievmanie, dla boiarni na Honiec uczynienia zawo
 du, tym ktorym le. Brenice, przylaciamy, zatrzymac się y iedney
 godziny niemozemy, tudzież gdy dalismy mu poznac ze za wstef
 hica zwogzey wyrazonych powodow wynitnac mogaze przez pro
 znienie z zatrzymaniam nas srodoy, on sam dopowiedziec by mu
 siat, y do kompensacyi pociagnionym bytby. Powiedzielismy
 mu iz niecechajac na rezolucya z Benderu, w przypadku
 iesleby nas zatrzymac determinowat się, wyprawimy nieod
 wlocenie do Stambułu z zaważeniem, mairac do prestantia tie
 go kolwiek do Stambułu Cepsayfki Terman. Latk tytko o
 Termanie uftyszał w zmianki, niewchodzac w iatkowych
 hasbach tenie byt opisany (d) Natych miaz wolny nam
 dopuscit przechod bez dalszych zadnych trudności. (e)

Zayrzalismy tedy bez radnego nowego zatrzymaniam, az do Ben
 deru, gdzie stanelismy na Przedmiesciu przy Ludzie sposobnym do
 przesruszenia Brenicy a gdy Liczba Spektatorow z Pospulstoa
 do znaczney Lierby pomnarata się, z krad obawiac się, mozna
 bylo Tumultu y sam nacisk ciekawych, byt dla nas przyhyr

(d) Terman ten cyli Pasport ze byt tytko na osoba iednego kup
 ca z dwoma stuzacami, wcale niestuzyt dla nas samych, ktory samych
 Dufow blizko 70. mielismy, y w radnym kraju nieufcalt by byt.

(e) Zaczowfry od Dubastar znaczna iur brzegu Dniestra iest rozni
 ca, od istynacego przez Polsha, brzegi okryte wysokami rozleglami bu
 nami, w ktorych naystarych Dziokow liczne bardzo zmayduia się
 Nada, Do rozmnozenia ktorych szeregulniey przyctynia się to, iz Turcy
 y Tatarowie ^{niecałkowicie} maza swin ^{niecałkowicie} a osobliwie kaczek roznego ga
 tunku mnogość, wcale roznnych od naszych. Miedzy plac
 twem iednak naywieliszego Paluniu sa, Babu ktorych
 Nada wielkie, przechodzac Stathami na Dniestrze
 pomijac przychodzi, ac y cięzkie do zlecen
 y wcale niepotrzebne, częstkosc trzech razem ieden
 podrugim strylac mozna, nim się zewaz do
 do Lotu —

przykrym, Postateno do Paszy prosząc o Straz od rządu dla wstrzymania Rospusztwa, oświadczając razem iż dnia następującego mia-tem być zwizyta, u Paszy.

Zadana, Warte notych miał mam przystana, ztorono z Cobardie, go dwóch Chorazych Janeczyskich y kilku Janeczazow, pokazali tro- skliwość Turcy y cielkawość iakhowym sposobem do Paszy nawizyta, udamy sie, Agdy wyrozumiełi z nas iż Kiułkiem, czyli jednym z, większych Statthow udać się mieliśmy Dniepstem pod zamek, zaczę- li nam od radzić z przyczyn poruszenia niby, które to sprawie mo- gło w Rospusztwie, radząc nam raczej arebysmy Statkiem pomie- to jest Galerem podptymeli, a końcem zatawienia tej trudności, o- świadczono nam przystanie koni wierzchowych Paszyjskich przywoicie ubranych. Co też dnia następującego to jest w Dnie- oddania wizyty naszej Paszy ufkutkowano.

Na wizycie samej u Paszy, Marwiszkim Arstan Pasza, wstę- pnie nam zwoyerajne w przyjęciu od Paszow greczności czynioną Pyłany byłem na iakhowy Okręt w Akiermanie Proclukta na- sze tadowane być miały, naco odpowiedziałem że na Okręt któ- ry nam ma być przystawiony z Chersonu.

Miał doniesienie przed przybyciem ięperie naszym od Kalmak- kana z Dubasas Pasza Benderyski, iż my mamy iakhowy Terman, którego ze tenże Kalmakhan nieumiał nalezycie preczytać y rozpo- znać, zład też generalne tylko doniesienie Paszy przez niego było po- wodem Atencyi y greczności czynionych nam przez Pasze Ben- deryskiego.

Nawizycie naszej u Paszy pytał się mnie tenże ięperli mamy iakhowy Terman starzący do przejścia naszego, naco odpowiedziałem temuż, że Handel Polski w Turczyźnie niepotrzebnie Termanow, ile będąc na Trahtach ufundowany, y że podług zwoyerajne kra- jowego mamy tylko Paszport nasz krajowy od Generata Komen- derującego Woyskiem w krajach naszych, pretozytem mu oraz że rowney wolności Handlu dowiadczając, Podolani Rospusztwa Tu- rckiego w krajach Rzplty niechcą mieć Paszportow czyli podług nich Termanow, w Warszawie za Paszportami swoimi- maia, zupełną, wolność Handlu w Polsce.

Gdy iednak Pasza Benderyski zadał pokazania sobie Termanu o którym miał doniesienie od Kalmakhana, powieedziałem temuż iż ten Terman niejest do naszej podróży przystosowany, lecz tylko służy do wyprawienia jego kolowit do Stambulu w przy- padku gdyby tego iakhowa Okoliczność wyciągata. Po preczyta- niu tego Termanu przez Pasze, znać było pomieszczenie tegoż z przyczyny opaczego, y nieodkładnego sobie doniesienia przez Kalmak-

Kalmakana co dato Włania, Paszy zle Informowanemu, do czynienia nam nad myśl jego Atencji. Ponożem temuz oswiadczenie, że Nam del Polski za fundowany na Traktatach, niewyciąga Termanow, a gdyby tych z rąkowsy Okoliczności potrzeba, w późniejszym czasie oharata się, tawo będzie nam stopownie do Traktatow y Okoliczności wyjednani, nie Termanow za rekurycją w Stambule.

Otrzymaliśmy tedy wolność ruszenia do Atnermanu, czyli Diato, grodu z przydaniem nam przez Pasze konduktora czyli Jussakowego celem niby zabezpieczenia nas, lub iakoż później poznaliśmy, tenże miał w szeregułniejszym zleceniu śladowania nas, y obserwowania wpryśtlich lirołkow naszych. Po poiegnaniu Paszy udawpry się do Stathow, w kwocie przystany, Dworzan od Paszy, oswiadczył nam tegoż rządanie, areby przestany był od nas przez tegoż Terman dla zapisania, czyli oblatowania tegoż w kancelaryi, zapewniając, że tenże niedłotocznie będzie nam na odwrot odestany, a gdy tej rekurycyi uczyniliśmy radosyc w kwocie przyszedł domnie Dworzanin ieden Paszynski, niby zpryżarni ostrzegając innie, że y Terman niema nam bych powrocny, y ze mysla, iż Paszy a oraz Panow składających tego rade, zatrzymać nasz aż do re, zolucyi ze Stambule, ile ze Terman ten niestuz do wyprawy nas, szey, tyłko na kysca iednego z dwoma służaczemi. Domijstlem za się, iż to niestuzo Pryjacielstwie ostrzeżenie, lecz tyłko Subordynowane wybadywanie się od Paszy co byśmy w takowym idowieniu czynili; Podziękowałem mu za te niby Pryjacielstwie ostrzeżenie, azaem oswiadczyłem mu iż nigdy temu wierzyć niemogę, areby Pasza przez zatrzymanie nas chciał na siebie brać wpryśtlich niebezpieczeństwo, rąkowsy atnżego ztego Interesu wyniknąć mogło, tudzież odpowiede za wpryśtlichie szkodly, y zawo, dy uczynione, tak szkodliwy ktory na nas czekać będzie, iakoż ten tym ktory Produktu y Ladunek nasz, naterminie odbierac ma, iż. Powiedziatem mu iż Pasza niemogłby się, nigdy delec, minować do uczynienia nam gwałtu w odebraniu Termanu, aze lubo niepotrzebowalibyśmy nigdy Termanu, do tej naszey wyprawy Dniestrowey, w Prypadku iednak zatrzymania nas przez Pasze dowoli to jego, zostanie, areby zatrzymał Stathi, Zaraz sam przytakim Termanie rąkowsy mam z dwoma Ludzmi udać się do Stambule, gdzie niewątpliwie nay, zupelniejszey Satisfakcyi pewien iestem. Takowaz tedy wyprawowpry odemnie zrolucya, ow przystany Dworzanin, gdy powrocil w kwocie Terman na odwrot odestano mi, y iur wpryśtlich dowgiardbu sposobie zacetisimy.

Poznaliśmy pod bytnosc naszą w Benderze, ze iur w tym

w tym miejscu myslano o zatrzymaniu nas, tudzież ze przydadny nam konduktów czyli Salsaluty, tudzież Straz ni by honorowa, mieli szeregulnicysze zlecenie obserwowania nas, na koniec wiecznie Baczek, y pilne zarestraganie Statkow naszych z daty sie byde ofundowane na poglosce rathowey, iz prowadziemy ukojyte amonicye wojenne. (F)

Ekuzylismy na koniec z Bendere, przyjzylismy iuz bee zadne, go zamowienia, az do Tudory ostatniey iść na Dniestrze, za ktora, blizko zaczyna sie wylew Dniestrowy, taczacy sie z Morem, ktory rzęca ktem krajowym Limaniem Dniestrowym wazywa sie z Tu, ddy dla poznania. Akiermanus. o godzin 6. od Tudory odleg, Tego y oraz dowiedzenia sie, czyli Skrent ktory, dla nas z Chersoniu miał byde przystawiony zaydzcie sie w Porcie, wyechalismy Poctą do Akiermanu, gdzie stanowimy zaprowadzeni byalismy do Jurysdykcyi Celney, czyli Murallima, tamteyszego, ktory oraz w tym Mieście zastepuje ni by Urząd Magistra Politice. Po przyjzciu dosyć greczynym, wyrnaciono nam za Forteca, nad Portem samym Stancya, ex officio. (G)

Tu porozrozyc trzeba Okolicznosci. Wora porozkhowe zaraz dyspozycye umystow nadu Akiermanfkiego wygladem nas skaze.

Wyprawniona dla nas Stancya, w ktorey dwoma Niczietami pierwey wryscy mieszkaicy co do nogi na Powietrze wymarli, ocrzym iednak dopiero trzeciego Dnia po przyjezdzie naszym do Akiermanu dowiedzieliśmy sie, prozno iuz iednak bylo z tey Stancyi wyprawadzac sie, kiedy iuz zupełnie wnicy byalismy wlasowani, y zamieszani. Drugiego Dnia zaraz po przyjezdzie naszym usilnościa bylo nasza, powziac wiadomosc w Porcie, czyli zernaydzcie sie, tamze Skrent rathowy dla nas destynowany, z Chersoniu przystany, po roznych względem tego wybadywaniach powzeblismy na koniec wia domosc, iz przed kilko Dniami ruszył na odwoz do Chersoniu Skrent pod Bendere, Kof: ktory przyredzony wyprytywac sie iezeli nieprzyzty iakowe Statki Dniestru do kadunka tego Skrebu destynowane. Czyniacy nam tez relacya, za pconii, li nas iz tenze Kapitan stojac Ctery dni w Porcie Akiermanu skrim ruszył tytko do Ocrakawa, gdzie czekać miał na wiadomosc od nas, z tych tedy powodow wzieblismy niedostocena determinacya, wyprawiania Pocty, Pana Sapskiego, w kompanii znami, wteyze Podrozy bedaego, umowiwszy sie z tym

(F) Nota Szlismy z Ladawy do Bendere od ktorego miejsca Ladem Mil 25. Woda godzin 70. rachując tytko same godziny jazdy.

z tymże areby: jeżeliby nasz namienniony Okrętu mierzył w Szwajcarii, udał się, aż do Chersonu dla mieszania zalemem Kompanii Polskiej w Chersonie, y udeeterminowania albo powrotu tegoż Okrętu, albo wyprawienia innego, którego determinacya, y skuteczniwość, powrocilibyśmy na odwoł do Wsi Tudory, Poczta, Ładom, gdzie: iako wyżej wymienitemy, Statki nasze pozostały były — W czasie zaś bawienia naszego w Akiermanie, tym czasem Ładzie nasi pozostali w Tudorze przy Statkach, zatrudniali się przeważaniem, y przesuszaniem na Ładzie, Pzemiey, areby ta wiało najlepszym Stancie w Porcie skazać się mogła.

Dnia 18^{ty} Julij zrana o godz. 4. 30 ruszyliśmy z Tudory dla przebycia rzeki Kawałka Dniestru, a zaś o godz. 10. stanęliśmy nad żarem czyli zagrodą, na Dniestrze uczynioną, y

(9) Nota Miasto Akierman opisac dosyć będzie w nocie gdy w samej rzeczy niema nic szeregolnego, co by szeregolnego opisania czyniło ten Miasto godnym; ięcale niemać po swadku Miasta że to jest Port Moskwy, dla szeregolnego tamże handlu, niema się żadnego kupca bogatego, ani nawet takowego, któryby na iden miejscu 1000 # wybiżyć potrafił. Okręty wspaniałe w tymże Porcie są bardzo małe, a pod bytność naszą największy Okręt był ten, który brał 5000 Kłow Stambulskich. ¹⁰⁰⁰ Kłow wazy ok. 22. czyli 2200 w Kł. Wasprawskich. Okręty te gdy odwozimy z Akiermanu Pzemie do Stambulu, prawie zawsze bez zadunku żadnego na odwoł powracają, bo Akierman jest w takowym zahać, że przywiezionych Towarów Tureckich tamże niebyłoby komu kupić, a rząd często trafia się ze przez Sydniew całą, całą, ani Cytyny w całym Mieście niedostanie —

Jest mieszkańczych kilkudziesiąt Prebow, którzy Staniami handlową y Synkami wina zatrudniają się, ale ci są wola wielkim ucierpieniem, a nawet ustawney boiarzi mierci, przez swawole y rozpyłki Turek tamtejszych, y ustawnie przypodanej Charyi do Chersonu wyznoszą się, a wspanię magno dostac się w Panowanie Moskiewskie. Maia Cerkiew Stara, Murowana, opustoszała w której iednakże Nadobrenstwo niewolno im odprawiać. Chęć dać wyobrazenie Stadu, a Ładzie swawoli Pospulstwa Akierman'skiego, dosyć powoździć że żydzi tworzą we wspaniałych Miastach Tureckich maia, Mieszkańczy y Handel, tak się Akiermanu boia, że żadnego żyda tamże niemać choć do Ładzie niest im zabronioną — Duderze się zednak w Porcie Akierman'skim co nocnie około Amiu Okrętów małych Kłow do czterech a najwięcej pięciu Tysięcy ^{kilow} Stambulskich brać mogą, tak duntia. Kłow ok. 22

y Salami dobrze wzmocniona, tak dalece że tar zagroda Dniestru cały zamryła y bez otwarcia tejże, Stółki żadny przejść by nie mogł. Tam tedy doznaliśmy największego Spens od Rybakow tegoż Jazu pełn, wiających do otwarcia go, tak iż od godziny 10. zrana tamże sta, nowszy o 9. ledwo po południu otworzenie tegoż Jazu z Rybakia, mi utrzywały się, przez tenże Jaz Stalki wszystkie dla większego Bedu wody, ieden po drugim na Linwach przeprawialiśmy y tegoż dnia o godzinę 9. w nocy staliśmy na noc pod suchym Ładem y Pustym. Manasterem, gdzie ostatni przewóz na Dnie, stnie narzuwający się, Majak. Dnia 17. Julii o godzinie 3 zrana ruszywszy przybyliśmy do końca tegoż Dniestru, a racynaria, tegoż się Limania, gdzie jest Głada Zaporozców, Towarzystwo Ryb bawiających się, którzy tamże w budach y szopach na to sporządzonych towarystwem, solamiem, y suszeniem Ryb zatrudniają się, gdzie przez Dzien 18 y 19. zabawiliśmy dla zwodzenia Masztow, nawiazywania Smerow, y zagłowa dla gniebycia odnogi tejże Dniestrowej, czyli Limanii który nas od Akiermanu oddziela.

W czasie tym dwudniowego bawienia przytęchłe Gładach Rybakow Zaporozkich, lubo Towarystwa Ryb dla bawiających, że dwa dni wiatrow widzieć nie mogliśmy, niektóre iainak Obserwacye względem uchodzenia tychże Ryb między tutaj zdatnie za rzecz użyteczną.

Potawiając się tamże Ryby różnego gatunków zimnicyszych karpie Ceczugi zwałszych zaś Biluchy które zpodobienstwem do Wyroni za wazną sprzedają. Mniejsze wryskujące Ryby pos, policie rozplatają y trzciną, rozniają y wiefrają, na Smerach nawiciach drewnianych, na korbach poręczonych, gdzie tak Ryba odwiatru y Słońca wedzi się przez dni kilka. Ze iż, dnatli dowiedzenia się, tejże Ryby albo mato co y to bardzo pod, tej z Piastkiem y ziemią, wiefrają, sobi, przez to dosyć czysta, ja, sła, osobliwie, gdy wiatry nie są, dosyć mocne, y gdy Słońce niedosyć dopiecha, lub gdy dnie drążyte mgliście, panują, że tak Ryba albo Całkiem zamierdnie się, albo też przynaj, mniej w części w samym uwiedzeniu korupcyi nabywa, fetora ignielimny, przez nie regularnie tejże Ryby tamże może być po budh, do wyprawadzenia tejże do Polli y na Ukrainie. Gdyby iednak tak Ryba była cokolwiek przywachszej Ek, pensie y pracie, solą, cystą, bez Piastku i ziemii solną, y w Smer, ki panowała, była by w wyprawadzeniu daleko dostrze, nalpa, a was Handel tejże byłby rozleglejszy. Ryby wie, ksze jako to Biluchy solą, wprawdzie w korytach nab

nato sponadronych, ale ze Rybacy Zaporozcy nie tak sa, Stanowi
w dobrym ucho dzeniu teze Ryby iak bardzo w przysposobie-
niu, iako nayprzedszym i naymnieyszym Hoflem, ze w Hrici-
manie Sol Mosfha jest w roznych gatunkach, to jest naybliz-
sza ktora zbiera sie zaraz z wiezchu scinara, cych sie, Jezior Sol-
nych, srednia coholwiek od tey podleyca, wakhonice, uaypodley-
sia, ktora ze Dna tych Jezior bierze sie, a w pol' ziemia, czyli na-
mudem y Piefnem Monstain jest pomieszane, takowey so-
li naypodleyzey do solenia Ryby Rybacy Zaporozcy uywaro-
mie jest dawno ze tak Ryba nawszystkie wlasnosci przeciwne,
tym ktore miec moglaby, gdyby sposob ucho dzenia teze byl
pilniejszy, y gatunek soli lepszy gdyby w tymze soleniu byl
uywany.

Zostawiajacy tedy na ostatku Towzenie tychze Ryb tymze Za-
porozcom uytocznie Kompania iakowa zatrudzic by sie mogla u
Stanowieniem poradney Solarni, od ktorey iednak dla niedosta-
tku tamze Lasu drzewki czyli klepkie na tez z Polski Dniestru spro-
wadzic by sie powinny. Oprócz Ryby samey tustose z Ryby ktora
tronem nazywaja, a ktorey wyprawadzenie takowe y mato tust-
towne bystaby tak tustose teraz radnego niema tamze odbytio,
moglaby sie stac slietnem zystownym, Handlowym, do roznych
Fabryk anayniegulniczy wyprawy Sied.

Kompania iakowa handlow y soleniam tychze Ryb zalu-
dzenia sie, maly na kuzyno miatyby wydalek, wogstowych Pie-
wieczach, bosprowadzias z Polski Jagly, maki y rozne leguminy,
ktore w tey Okolicy dla niedostalkie Mlynow sa, dosyc poradzane
miala by, przydawszy do tego Gornatke, ktorey iue Zaporozcy, sa, baci-
dra, chciwi, takze Przedza na Wotki y Sienicy wzystkie to w
Zamian przyteczny za Ryby isc by moglo.

Te tedy przelozajacy uwagi skandlu y bonynd ide, daley
do roznych uwag wzgladem tego miejsca, wylewajacego Dniestru
w odnoge Linianem nazywanego, sie.

Do tego miejsca bez niebezpieczestwa isc moge, wstetnie stat-
ki jstakie, iakie sa Galery Subuty Dubasy y inne tym podobne to
jest od miejsca wpadajacego Dniestru w odnoge, to jest wstet-
nie takowe statki ktore niemajq bokow y Mosow, czyli procelow
wysko radastych od tego ras miejsca wstetnie statki jstakie,
ktore wyrey wymionone sa, wstetnie niebezpieczestwu sa
lanow wystawione od Fali y wiatrow, tudziez od legosci
brzegow, dla ktorey poniewaz taki odnoga wiele miejscach
more miec dawie godziny sardy szerokosci a go. Za dlugosci
Statkow od Fali zachwycony na wstetnie niemialby czasu

schronić się do brzegów y wielkiemu niebezpieczeństwu byłby był
 lania wystawiony, gdyby szeregulnicy przez konstrukcyę do te-
 go przystosowana, nie był ^{zabawiony od} ~~zabawiony~~ Tali.

Statego tedy Stalki które w tej odległości czyli Siemianie miały
 być powinny mieć przynajmniej Am 53 lubo całow wysokości
 Stalki narodziła, a tak wysokość w konicach obydwoch tak po-
 dnożyć się powinna, ażeby w Siłabie y przy medce wysokości Sta-
 lki od Stalki perpendykularnie, od góry wzrasta, przynajmniej
 2 Łokcie wynosiła. 2° Stalki też jeżeli niewyobudzonych konicach
 to przynajmniej przy Siłabie, czyli w prozdzie Stalki powin-
 ny być ostro zadane do góry, ażeby Tali przecinać mogły. 3°
 Cypoc Stalki która dają w Stalkach wewnątrz, druga takowa
 powinna być zerwana czyli zepodre zewnętrzną, zewnątrz
 Tali jak dają w Blirfach, która to Stalka zewnętrzna przeci-
 nając Tali Stalka być może do tamania podszury. 4° Stalki
 powinien być w całej swojej długości umocowany bal-
 kami poprzecznymi które, od których na wszystkie strony
 strony powinny być wyrwane nakładki białow w studym,
 tu, które też baliki z palami Stalki można związać, 5° Sta-
 lki też w całej swojej długości y szerokości powinny być
 nacięte kopytkami konicowymi przy konicach ławicami
 zrobione Tali ażeby ta podobna dach czyli przykrycie na całej
 dach formowata nakładki skorupy lodowicy, a w tymże
 przykryciu wszystkie szpary ławicy, dobre obdychłowione,
 Tali jak y Stalki sam, y smoła, zalane być powinny, przeto
 gdy fala jest wielka, y cięstość na sam dach ten czyli przy-
 krycie wyrzucona z drugiej strony ścian, a towar y Stalki
 tym samym obrabiania jest zachowany. 6° Stalki też po-
 winny mieć w rąpanie Stalki smolne płocienne które mi-
 ni Stalki od Tali zastanac można. 7° Na koniec należy
 Stalki mieć powinien przynajmniej dwie kotwice, bo gdy
 w tej odległości w wielkiej dystancji od brzegów to jest w
 30 Stalkach y więcej jest ~~jest~~ ^{jest} ~~między~~ ^{między} ~~Stalki~~ ^{Stalki}
 Stalki chce się zachować od pognuchania. 8° Konicowa
 powinna na głębi, która również jest Siłabie od brzegów, sta-
 ras naturalnie niemogłyby w tej odległości od brzegów ina-
 cęcy być na konicach. Tali i gdyby były ładowany
 bądź przynajmniej Stalkiem, kto stanoż Tali jak stają, jeżeli
 na wście przy brzegach, choćby nawet pod podszurą, Stalki
 było Łokcie głębokości wody przecięć zafala, nawet niedużo
 przez nurwanie, które na brzegach Tali jest niebezpieczne, iż
 Stalki zabitym podniesieniem Tali jest uderony podszur
 wa

podofrow, o ziemie; i podpada tenże Statek niebezpieczeństwu pogromu, chowania. Czego my na Statkach tych wrystwiech innych doświadczaliśmy, które tak iak moje nie mogły być nakłonić, lecz stałyśmy się przy bogiej tak dalece że Dubajicki cyli krajca nawet około 20 Lohci stugi, który dla przewozu ludzi był z nami, iednej nocy w Traski był pogromiony, w innych zaś Statkach iakto Galarech y Situcie wrystwie dychty powibijane, y też Statki w wiązaniach tak były ostabione, że lubo proznie stały przy bogiej przeciw wrystwieci separami do ty Wode.

Tu wyraziwszy uwagi które nam doświadczenie podały w zględem teyże odnogi Dniestrowey Limaniem narywającą się, lubo od wrystwieci niebezpieczeństwu przez dobrą konstrukcyę Statkow, y przy sposobienie potrzebnych relawizetow zachować się można.

Jeżeli iednak zaczęć krajca która między Bohem a Dniestem aż do Mora zostaje, mieć będzie kiedy Panużego trosk, Kłirowego osptaionose y Handel Dniestrowy, na ten czas przyjąć by mogło do założenia Miasta, albo przynajmniej Szpichle, nowo w tym Mieyscu gdzie Dniest w podofrowy rozkwasił w Odnoze a na ten czas do tego mieysca przychodziły by były Palaty, Szusty do Dniestem a tego mieysca ier z Portu Akiermanickiego Batami Mozhie mi cyli Durdynami do Portu Akiermanickiego, lub do Okretow wozoneby były.

Przez czas stania naszego przy koniżacyj się Dniestem, a przed Odnoze, czyli Limaniem, zrewidowawszy y zasnagnowszy dofta teyż wiadomości od Rybakow zapozorcow, ogłębkości wody w teyże odnoze, zaradz tychże tadunek Statkow, czyli kajkow moich, które od 40. Calow w zupełnym tadunkiu wody potrzebowaty, a lubo z takowym tadunkiem wstędzie na Dniestem przyjął, przeciw dla miatkości teyże odnogi trzeci cyli cztery tadunek, mnieyszy musielismy, to jest tyle wielismy, że te były 33. Calow wody potrzebowaty, a tak umniejszawszy tadunek przy wielce dosyc miernym przynajmowszy iednego zwoado mych Rybakow uszyliśmy pod zględem dnia 28 Suli ogłębienie 21. 25 kajubiem iednym na Liman do Akiermanu.

W drodze teyże mieliśmy kocyk pobocznych zagłow, y iakto prostym Ciworo graniejszym Zagłem Maf mieliśmy u brany ymer to pobocznych wiatrow konystacismy nie mogli a przyustającym czasani wielce wiostami pomagac musielismy.

Fala lubo nie była ~~zbyt~~ wielka, że iednak w całym tym czasie, tem sześć Statek na Limanau iak na Dniestem to jest w grom

wgore na Jala, podnosząc się, a potem złyże spuszczać się ku
 dzie czyli Tisacy pierwszy raz z rzecki w Odnoze, wprost, do
 syc tym nowym wielokiem byli pomieszczeni, osobliwie gdy ił,
 kłótnie fala Wode, az w Statek dosyc wysoki zawracata. Kon-
 duktor nasz iednak do tej narygacji zwyczajniejszej, za pew-
 nit wrystlich, ze niebyło niebezpieczeństwa, y tyłko naysze-
 golnie miał bacznosc, azby gdzie namiatłosc niezapendec-
 ug, w tyłku iednak miejscach znac było grontować Lajtha
 mi, ze wlasnie poblocie Podeswa Statku suneta sie, y był
 by był zastnagt gdyby coz kłótnie wiastwa była tacluga.
 Ruszywszy tedy ogodnie Czwartej y Minucie Dwudziestej
 Piątej zrana; Stanowimy ogodnie Dziesiatej zrana w
 Akiermanie, na kłótniach rowno z Cechawia, Wolostka, nad
 Pottem bedacy, to jest solismy Limanem godzin 5^{1/2} (h)
 Gdzie bedacy wywiezieni na Dniep Potem, zastalimiy w po-
 wroci do Akiermanu. My Pan Shapfha, 19 Julii wypra-
 wiony aras 17 powrocił z Chersonu.

Deca spodziwana pomyslney wiadomosci, nadzieja za-
 wiodła nas; potwierdził nam tenże zapewne z następnym
 objaśnieniem w Okrę od kompanii Polskiej z Chersonu wsa-
 mey rzeczy wyprawiony był do Akiermanu, z tym zaleccaniem
 y ugodzeniem Kapitana, azby tenże czekał dni 16 na przy-
 bycie nasze w Akiermanie. Ze tenże Kapitan Stanowosy w
 Akiermanie po czterodniowym oczekiwaniu, gdy się dowia-
 dział ze powietrne panie w Akiermanie sbawiając się skut-
 kow tegez nieumarazę na Obowiazek bawienca dni 16 za-
 winoł narad do Chersonu.

Przydat tenże ze pomieważe dla boiarzi Porocetna kwoc-
 reniana jest ustanowiona w Chersonie, prelo zatiaz jest od-
 brzedu azby zaclen Okrent Chersonski niewazyt się is-
 do Cechawa ani Akiermanu w ktorych Portach czawazę,
 nie Styrana, a zalyz ze nieprzegrey wale za mierecy tny
 Okrent z Chersonu do Portu Akiermanjskiego mozt by byda
 wyprawiony.

Czwaderyt nam tenże ze powszechno, jest rada wryst-
 lich Dom Handlowy kompanii Polskiej Mladawieckich w
 Chersonie, azbyśmy stawali się storzyć Premie wrystlich w
 Typhlewe, arostawrosy Sudei tyłku alla dorona bezre-
 sami do hrane powrociłi. Stosownie doley uslawy nomo
 Komunitacey zdania swego biletu z Chersonu, tez same,
 rade wyznarazę na pismie odebralismy.

Wlathowym tedy niepomyslным okolicznosci potaceni-
 nia

potażenia co kółkiem zumarwienia ochłonięszy udaliśmy się do rozpatrzenia się w Szpitalach w Porcie będących, wszystkie znaleźliśmy budowane tylko na ziemi, bez żadnego wyniesienia nad ziemię, bez podłogi, bez Powiaty, łoci, na tylko proste ściany tylko z potow lepionych glinę tak dalece że też Psidyntki, Stagniami ledwo w innym kraju narwałoby się mogły, a do Chliwów więcej jak do Szpitalow podobne.

X W niedostatku jednak innych a niemając żadnej innej rady, mając wszystkie Szrenicy kowcy 2¹⁰⁰. łocy ze Szpitalow na umieszczenie tej miazg musieliśmy. Podać wawrzy za dalki, reszte Stalkow sprowadzić do Alhiermanu Zaczeliśmy.

Ale o prócz dwóch Stalkow morich Szchula czyli Dubas sposobem Wislanym budowane, tudzież 4. Galery, wszystkie nie były przysposobione konstrukcją swoją do Nawigacji po Limanie, tudzież że każdy Statek dla większego bezpieczeństwa musiał mieć we dwójce Ładzi nad tył których na Dniestrze potrzebował, musieliśmy powołać też Stalki sprowadzić jedne po drugich, także upatrzyć jako najspokojniejszego Casu.

Lubo tedy Stalki wszystkie niezgłowie z Ładunkiem doyszły do Alhiermanu, ale przez upatrzenie Dni ra, to najspokojniejszych, zdarzyło się jednak że Szchula dnia jednego idąc do Alhiermanu, y uwrz prawie docho, drogę do Portu w tak wielkim zallaniu od Fali była niebezpieczeństwie, że Konduktor tedy Moskhal z profesji na maszt uciekać zaczął. Pomysłniejszy jednak porasy uspokoić się wiatru, dorwałszy Słucie tedy schronić się do brzegu, gdzie obłoczywszy się ławicami y ławicami od Fali, y przedstawia trochę doyszła również niezgłowie do Alhiermanu.

Tak tedy sprowadziliśmy wszystkie Stalki do Alhiermanu, a upatrzywszy pod Cerkwią, y Inwentarem Grec, kind miejsce sposobne wnieśliśmy, dowy ładowania tedy ze Szrenicy na brzeg, z podziwieniem jednak naszym

(h) Nota Lubo z Benderu wierzchnia, Ładem tylko mil 9. do Alhiermanu, czyli go: 18. dla osobliwej jednak krzkości Dniestru szliśmy go: 70. Tak dalece je Bender lubo od Ładawy do Leguy o mil 25. przecięć wodę idąc na pot drogi do Alhiermanu racjonalne być może.

naszym niemającym gdzieśmy zabierać się zaczęli do wyczyśczenia Szpitalerów waietych, celom Sypponia w ten, oświadczyli nam Właściciele iż mają zaktar, od Arędu swego ażeby Pienicy naszej, do swoich Szpitalerów nieprzyminowali.

Tak tedy Pienice, wzytłhie, mając wyładowaną, na bazy pod gotym wiebem wystawioną, na wzytłhie od nierny, powietrza, sto ty y niebezpieczeństwo cathowitego zepsucia, poznaliśmy ze rzecz, gultieyszno było zamiarem Obywatelów y Pastry Siatogrodzkiego, ażeby konystriaz zład, iż niernomy własnego Obrotu, lu dżisz w obraniąg nam Szpitalerów, przymusił nas tym scen mym do przedania Pienicy w Siatogrodzie. Wziowszy tedy te wzytłhie trudności czynione nam narowogę, ci niaradka, że ze gdyś: tak się wyraziło w Noce pod Siera, A: po dwa razy przystawiona przez J.W. Dziemka Pienice do Alhiermanu, zawsze była przedana w tymże Porcie, osądziłismy za rzecz naszą, niebezpieczną, dla przyszłego Handlu naszego, ażeby powinnarac, preiudykala z których ustanowie by się mogło, iż niernomy Prawa wyworenia Produktów naszych z Alhiermanu, y ze do sprzedania w tym Porcie obowiązani jesteśmy, a z tych powo, dow raczy przez wzytłhie Stopnie czynionych nam trudno, ści przechodzi zdato nam się, a wzebi tak szkodliwie nadab dla Handlu naszego preiudicatum poddamem się następn uchwierdzać.

Gdybys my jednak byli popłbi nieregularnie za zamiarem zary, eraynym y nieregularnym byłho kardedo handluiczego, y nierniebi za ul powinności Obywatelskiej zachowania na, dal handluiczeych od szkodliwego przymusu przedawania Produktów wzytłhich w Siatogrodzie cybi Alhiermanu, by libysmy w tym razie, mogli byli dosyć porybecnie przedat Pienice, nasze, gdycane, Pienicy przednieyszey to jest Anna, uskiej zastabismy kilo Alhierman'skie które zawiera w sobie 4. Stambulskich a wazy 88. M, to jest Tuntow circiter Warszawskich 264. po Lewow 4. których Pięć idzie na Cretwonę złotą, a zas po, slednieyszą Pienice, tazy wiazny po Lewow 3. unas zas na miay, scu wablowat pod ten czas korec po 7. a Expens przystawie nia tazy Pienicy do Alhiermanu, rachuiag w la y Expens na powrot Statkow, mogła wynosic na Honoru złoty gr: Patnaście.

Wyrey jednak na miemione na dalszy Handel y Exportacyę, pro duktuw naszych względy y pamięć nieporzwołoty nam wca le y pomyslec słym, ażebyśmy do przedat Pienicy w Alhier, manie przychylic się mieli.

Oprocz przyczynny przymuszenia nas do przedat, dla której

wzbroniono nam sypania w Szpichlerze, przyłazyła się, cesce y
inna, ktorey z pogłoski Rospolstwa dochodzić nam przyszło. O
poznawczy Obywatele Białogrodzcy, iż my z Chersonem byliśmy
w iakowey kowclacy, zacieli wnosić ze sprowadzona od nas
Prenia, nie przychyle nię do przedania teyże w Alkermannie,
nakoniec usiłowanie złożenia w Szpichlerach, nie mogła mieć
innego celu, iak tylko że to ma być Magazyn dla Woyska
Ros. przygotowany, za uformowaniem którego Woyska Ros.
niechybnie do Alkermannie nadsięgnąć miało. Te tedy co raz
więcej wyrzucisz w Rospolstwie pogłoski, a rządowcy Turczy
chrości pomnarczając się o nas porozumienie, a nie przelamane
wzbronienie nam Szpichlerow, przymusiło nas do tego iż,
zebyśmy przyrzecznicy zagradając ziedney Strony zepu-
ciu tychże Produktow, dogodzili oraz choć w części Obywatel,
skieru zamiarowi naszemu, przekonania Obywatelow Biało-
gradzkich, iż do przeday Produktow naszych nie tylko przy-
muszeni być nie możemy, lecz że mamy wolność wyprowa-
dzenia tychże Produktow na Morze, a tym końcem szczegul-
nie nam zostającego sposobu chwyć się, najnowa-
nia Okrętow Turckich, celem wyprowadzenia tychże Pro-
duktow na Morze, lecz y w tey okolicznosci dornaliśmy za-
wsze trwałego ułożenia Alkermanskięgo rządu, y przy-
sznia nas wszelkimi sposobami azebyśmy też Prenie w
Alkermannie sprzedali. Tak prędko bowiem tylko zaczęliśmy
się wypryćwać o Okręty ktoreby do najsia były, tudzież
tenże frochtu, tak zaraz wшысь kapitani obierali się, y razem
Stowo sobie dawszy po Lewowi redniemu. (i) który: iakto
wyrey wyrazem w kserni: jest piąta, Czycia, czerwonego
zaczynioną nam od kil trzech Stambulskich, czyli od S. M.
Prenicy co czyni funtow 498. circiter Wasprawskich.

Gdy tym czasem wшысьkie Transporta Prenicy ktore na ten
to Shabie Czerwonego czynią z Alkermannie, niedroze y iak
po par 12. Od iakoweyże Strony czyli od S. M. Prenicy oytacają,
Lubo tedy y pretenelować nie mogliśmy, azebyśmy też Ceny
iak Shabie ptaci od Produktow naszych, Okręty agodzić mo-
gli, Dysproporcya iednak tak wielka, to jest: iak 12. do 40.
przekonywały nas co raz mocniej że zamiarem było oby-
watelow tamteyszych przymusić nas koniecznie do przeday
kieley wywarne nawet to mam iuz proponować zaczęli iż
iżeli radoga z najsia Ceny, do S. M. Prenicy frochtu

(i) Lew czyni w Monacie Turckiey par 40. latowych Lewow 5 ra-
chuje się na # Holender. to jest par 20.

frachtu, czyli najmu Okretu to w tym razie arebysmy tymre z
Prenice, przedali.

Właściwych tedy Okolicnościach, gdy dzień za dniem schodził,
naradziliśmy się, iż mielibyśmy innego środka iak wyjechać do Jz,
maritowa do Seraskiera, czyli przetozonego nad Puszami, Akrić,
man'skim Bender'skim Chocińskim Ocrahow'skim, y Woiewoda
Kausan'skim z przetozeniem naprod wzbromienia nam Sypania
w Szpichlerze, y zadając areby wley Okolicności dozwoleńie z rozka-
su od Seraskiera, byto nam przystane, a dla traktowania tego
Interesu u Seraskiera podjął się iść zechac do Jzmaritowa Jmz
Pan Szajpski. Te od nas mając zlecenie, iż jeżeli by nam nie do-
wolonia, sypania w Szpichlerze, tedy przynajmniej w tym razie
areby ustanowiona nam Taxe, po cenie zastacie mamy od
Frochtu, ile ze wszyscy Kapitanami spikneli się na pretendowanie
po Par 40. od 64. Al czyli od trzech kil Słambulskich.

Złotowym tedy zaleceniem wyjechał do Jzmaritowa Jmz
Szajpski, mając soba konduktora naszey z Benderu nam
danego ludziez Tomacza do Krybia Turckiego w służbie
naszey będącego.

Zanim iednak w tej tropy za Jmz Panem Szajpskim do
Jzmaritowa wyprawił Pasza Akrićman'ski, do Seraskiera ta-
gor Eapedyca, osobnym Tatarskim zapewne nam precionam.

Za przybyciem Jmz Pana Szajpskiego do Jzmaritowa, był
tenre od tegoz dobre przyjęty, a po oświadczeniu całego Interesu
y odebrał rozluca, ze natych miast naręce tego dana bę-
dzi od niego Dyspozycya, areby sam zramienia tego wdał
się Pasza Akrićman'ski, w ugodzenie dla nas ceny, iako naj-
tańszej z kapitanami Okretow, do wywiezienia także Prenicy
naszey.

Atak, rozluca, gdy powrócił Jmz Pan Szajpski po od-
daniu tegoz Paszy Akrićman'skiemu wyznaczył tenre dzień
na który kapitanami Okretow, w Perce będących zająć się mieli
do tamtejszego Emira y Murellima, wyznaczywszy tegoz
areby zramienia Paszy do tej ugody przychodzić.

Gdy przyszedł ow dzień, wczwami byliśmy na umowione
miejsce, od wyr wzmiarkowanego Murellima, gdzie zasta-
liśmy kapitanow Okretow będących, w Perce iur zgrona,
drzonych.

Zajął tedy zlecenie sobie danego od Paszy Murellim, z tym oświ-
adczeniem ze wola jest Seraskiera, areby cena, iako najtańsza Okre-
ty dla nas naręce była, tudzież iż ten który najtańszą ceną ugo-
dził od frochtu, przewyższeństwo do naszu mieć będzie do

do ładunków y nabierania Pienicy naszej. Za proponował nam tedy ieden z kaptanów Cene, dawniej proponowana, po par 40. od Oh' 66. a poroznych kontrowersjach na iedną, y na drugą Stronę, gdy niel' tanfey Ceny nie proponował nad par 30 od Oh' 66, czyli od trzech tysięcy Sтамбульских, na tę Cene, przysłać musieliśmy.

Nanęta tedy ugodą z tymi Włochami, azeby Lewary Oh' 66 wypłaconych, przez nas, na zadatek, resztując zas Pieniądze, azeby w Sтамбуле za odmierzeniem Pienicy wypłacone były. Uskullkowaliśmy natych miast danie zadatku, a dzień następujący był wyznaczony do ładowania Okrętów.

Gdy tenże dzień przyszedł na obligacya, Kaptana daliśmy sobie w pomoc ludzi naszych, do wyprucenia z Okrętu Piętki, czyli kamery, Nowi ktorymi dno Okrętu proznego dla wagi wysypane było, powinno, y ktoro zabranie dopiero ładunków w Morze wypłaca się. Podniesiono na naciętych Okrętach Pandery, co znakiem jest ze Okręty są w gotowości do brania Ładunków. Prysłano do Okrętu Dat Mosłki czyli Panelat do nabierania Pienicy, a gdy tenże Panelat Pienicę nalożony, wyprozornia, przez wysypanie do Okrętu, dano na Okręcie Ognia z dwóch sztuk Amunicy, co jest z wyrażną formalnością, przy zaczynającym się Ładunkiem. Posłaliśmy także ieden swój, z kilkuset karcami Ładunków do przysypiania tychże w Okręcie do dla przyporządkowania tegoż ładownictwa, iakoż zaczął tenże karcami Pienicę w Okręcie wyprozorniać.

Z podziwieniem iednak niemającym dano nam znać od Okrętu iż przyszedł rozbior, od razu, azeby tenże Okręt niewarył się do Ładunków, a gdy opruczony, dopływając się zaczęli, powieć, dziwno nam, iż ta być miała przyczyna, że kaptan innego Okrętu miał się, oświadczyć, iż tanfey Ceny, to jest po par 24. Oh' 66. Pienicy chce ładować —

Przemiemy protestowali, że iakha kolwiek bądź ugodą, kiedy raz już jest zawarta by trzymać się chcemy, niedozwolono nam iednak ładować dalej Okrętu.

A gdy oto do Pafty udaliśmy się, oświadczył nam tenże, że maiać niezgodnie z lecenie od Seraskiera, azeby ten ładował Pienicę naszą, ktorą najtanfey Ceny, ugodzi się. Gdy z iedną Stroną nastąpiła ugodą po par 30. a gdy się wyrażdu, iż chcemy ładować po par 24. niemore ani pierwszemu ani drugiemu dopuścić ładowania, polki wyrażny od Seraskiera, że z Smailowem nie odbierze determinacyi, kto z dwóch kaptanów bliżym ma być do Ładunków, ile że ieden ma z sobą pięć tysięcy z kontraktu, drugi zaś zasadza się na wyrażny Dży, pozycyi Seraskiera, że ten ładować ma, ktorą najtanfey Ceny

frachtu od Okretu swego pretendowac będzie.

Pozne wiec byly przetozenia nasze, ze sie kontraktowi trzymac chce-
my, a finalna, na wszystkie nasze przetozenia dal nam rezolucya Pa-
sza, iz ten Interes isci musi koniecznie do rezolucyi Seraskiera. Za-
pewniajac nas w bardzo grzecznych wyrazach, iz znaiac szkody
y Expens, ktora ponosimy, z przyczyny nietadowania, gdy umysl-
nym Talarom Rapport tenie Seraskierowi przeslyta, przytory sie
do tego azebymy iak nayprzedza odebrali rezolucya, przydajac
iz ta Rezolucya naydaley we trzy doby przyjsc powinna.

Gdy tedy powrotu y tej dlanas przyjsc mairacy Oczekiwali-
my z niecierpliwoscia, rezolucyi Sairuk do tadunka Okretu wysta-
dowany, a na kotowicy stojacy, silusmem czyli narsalnicia, w
nocy wydarzona, a wiatrem przeciwnym z kotowicy zerwany,
zamiesiono na blizki Diasek, Pala, y uderzeniem o kamien
mairag wybite, dziute, okolo kilkadziesiat kosecy Pzenicy na
dnie bedzacy zamaczanych zostalo.

Lez wiecy ispreze dothliwe zdarzenie wtymze przeciaga nas
spotykata to jest wokoowani bylismy zwokharu rzadku do Murebi-
ma, a tamze zwielkim naszym podziwieniem ostwiadoza nam tenie
wola, Pafry azebymy #100 czyli Lewow 500, danych na sadu,
tek Okretow nairtych, na odwrot odebrali, y te nairtych miaj Pi-
niadre nam stozono.

Pozno my protestowalismy przeciwko odebraniu tychze Pi-
niadry, oswiadczajac, ze raz danych naradatek odbierac niehemy
y ze kontraktowi dotrymac iako nayregularniey pragniemy, ow-
szem ponawiamy Prozby, azeby nam w nairte Okretu Pzenice,
zypac pozwolono, acz te wszystkie przetozone przyczynny, y na spry-
wiedliwosci zaradzajace sie, zagania nasze tym iednym zbito, ze
taka jest wola Pafry.

Oswiadczeno nam przytym ze y kapitan nairtych Okretow
przez to niezruca sie, z kontraktowi, ale ze forma sprawiedliwosci tam-
teyszy, tego wyciagata, azeby zaden z kapitanow tadowac chazych
niemiad przy sobie zadatku, y ze to czyni sie tylio tym koncem a,
Lezy Rapport Pafry od Seraskiera niebyt kłamliwy, gdy tenie
domost Seraskierowi ze zaden zwalczajacych miedzy soba, kapita-
now, niemiad zadatku.

Alubo kardy poznac moze w tej Okolicznosci bezwstydlivo-
sci postępowania Jurysdykciji tamteyszych z nami stosownie
iednak dorozgadzenia radu tamteyszego po uwelonalich Protes-
tacyach, iz to zprzymusa, niezolobry woli dopelniamy, zadatek
odebrac musimy.

Pzenica iednak w Okretu wypana, zostala w lymie Okretu.

Tu iestere iedne zdawienie choc do Interesu naszego handlowego niecia gajaca sie, azeby dac poznac w takich przypadkach znaydowac sie, w Turczyźnie można, y takich Sadow Turzydykcy tamtejszych bywaja, w Sprawach decyzye, przytozyc znayduje sie za przyzwolite.

Ze Stomacz nasz, do Jezyka Turckiego, Woloskiego nie miał, a do tego Jezyka Stomacz w drodze ze nami mogł być potrzebny, wzielimy byli z sobą, Żyda Polskiego, ten Jezyk u mniejszego, ktorem sam iedem tylko tej wiary znaydował się w Akiermanie, ile ze Żydow w tymże Mieście niema, bo lubo do Sadu mieszkani w Akiermanie nie jest im zabronione, niespokojność iednak Turkow tamtejszych sprawie i dla bojarzi raden Żyd tamże takowac się nudowara.

Zdarzyło się tedy w czasie naszego bawienia, iż Żyd Woloski przyptynowszy na Chocie ze Stambułu, a w drodze tam wyca, pensowawszy się iż mieniał iść w Akiermanie sposobu do Życia, był przez dni kilka suslentowany od Żyda naszego, lubo tenże dawniey go nieznal, czynił to iednak przez regularne miłośdzie, lecz w hrocie takiego ludzkości zła mu była nadgodzona od Żyda Woloskiego, bo tenże supponuie, iż i tenże Stomacz nasz był Piennozry, celami korzystania przez wydarcie do niego, tudzież bogacenia samego siebie, posredk do Duchowienstwa Turckiego zostawdzeniem ze chce wiarę Turcka, przyjac, co w skutku samym dopetrni, wsty zaporywa natych miał Żyda naszego do hadya cyflicznego, o to i tenże wniem mu #70.

Gdy iednak Stuga Sadowy przyszedł wotwierac naszego do sprawy, y Sadu, my odpowiedzielimy, ze na Fundamencie Traktatow mamy ustanowione Sady Pograniczne, do ktorych zapozwany gdy będzie Żyd nasz, stanie nieodwrotnie przed hadya, zas ze dobrowolnie od nas postany miłośdzie, chyba gdyby gwałtem tamże był zaprowadzony.

Atym czasem dla obiasnienia hadya, tudzież pretorenia bemu, ze to była czysta napaść, y ze Żyd nasz Polski nieznal nigdy dawniey tego Woloskiego ztuzzonego. Postalimy do tego Sadu Jassakiego, czyli konduktora naszego.

Sprawa ta: lubo Żyd ten ztuzony niemiał radnego do wodu, ani Skrypta do probowania prelensyi swojej, mogła się stać dosyc niebezpieczna, ile ze w Turczyźnie chce popierac tej podobna prelensya, chochy napaśtna, dosyc iest po sławie dwoch Swiadkow, ktorych nawic do hardzego Interesu za Piennadze nie iest w Turczyźnie traktne. Przy

Przyszedłszy do hadycy nasz Jassalery, gdzie iuz był cwi Zyd
złuczony zastat lamze oraz sprowadzonych przez niego dwóch
Swiadkow Turkow, którzy zernawali przed Sadem, iż byli przy-
tomni w ten czas, kiedy Zyd tenże Wotoshi złuczony wspom-
nając się, u Zydla naszego Polskiego odtug, Polski Zyd prosił
go się, areby o tenże dług nie naciskał go w Turczyźnie, lecz
areby mu wycrehał do Polski.

Na takowe zernanie Jassalery czyli kondulitor nasz prosił
hadycy areby dla objaśnienia tego interesu pozwolił mu Swiad-
kow, uczynić kilka Pytan, naco tenże zezwoliwszy.

Pytał się Jassalery nasz Swiadkow w jakowym Języku ci
obydwa pod ten czas Zydz między sobą gadali, a gdy obydwu
Swiadkowie zernali, iż ci mówili Językiem Zydowskim na ten
czas Jassalery nasz zażądał od tychże Swiadkow, areby przed
Sadem powtórzyli, lecz same słowa rozmowy dwóch Zydow,
a to w Zydowskim Języku.

Are żaden Zydowskiego Języka nieumiał, gdy tego czego po-
nich zażądał dopełnić nie mogli, tym samym Swiadctwo ich
iako Falszywe od Sadu odrzucone, bez żadney iednak Karany
falszywie Swiadczących. Jtak bez ferowania żadnego De-
krety, bez żadney Sentencyi narędna, ani na drugą stronę,
co jest bez żadney wcale decyzyi sprawa ta zakończona zo-
stata.

Z tej okoliczności gdy nam mowić przychodziło zwiada-
memi prawa Turckiego, dla za informowania się iak w ta-
kowym lub podobnym razie postąpić sobie należy. Myśle-
tutaj dla ciekawości iakowe z tej ich konferencyi wypadło w
sprawie tej rezultatum.

Oto zgodzili się, w przyszoy ze y w tym przypadku ponieważ
Zyd z Turczyzny na przeciwko dłużnikowi swojemu, z prowo-
dow Prawa y Zwyczajem Turckiego miał przedsięwzięstwo w pro-
wadzeniu Swiadkow, nasz Zyd w tym razie powinien choćby
nie winien, przyznać iednak że ten dług winien był, lecz że go
zapłacił, czego dowodząc na ten czas, Zyd Polski miałby, pierw-
szęwzięstwo do wprowadzenia Swiadkow.

Na tą radę zadziwiony gdy powieździł, że Swiadkowie
takowych przeciwko iśtotej prawdzie stawicby nie potrafił
Zyd nasz, iż Turcyjsi Turcy odpowieździeli mi iakoby y pod-
^{wiechem}
~~warzeniem~~ na ucynioną przezemnie trudność, że nie takwie, szc-
iak ugodzenie y naicie za Pienądze takowych Swiadkow.

Je tedy dygresyja, uczyniwszy chcać dać pomoc iakowe lo-
czasem zdawienia Prawne trafić się mogą, w Turczyźnie.

Wracam sie teraz do przerwanego nieco ciągu Interesow naszych handlowanych w Akiermanie.

Gdy tak od dnia do dnia zawrze obiecwaney rezolucyi oczekiwamy, listmy z Jemaitowa, ktoryby z kapitanow miał Brenice, nasza tado wac, przychodzi z Okretem, czyli Gallionem wielkim Ahmet na, pisan Amaret od boku kapitana Paszy, czyli kapitan Paszaja Tabi do Kocubow Portu blizkiego od Akiermanu czyli Biatogrodu, a przytynowscy do Biatogrodu, dla uprowadzenia sie, w żywno, sci, będą sam rodem z Dulajyno, to jest z Państwa Tureckiego graniczących z Wenecya, a do obcowania z ludzoziemcami przyzwyczajony, nawet Włoski Język umieją, z swaplivością zabiera z nami znajomość.

Oswiadcza nam tenże wielkie swoje zadumienie, ze Brenica nasza kilka Niedziel lezy na Ładzie, y ani tadowania na Okret, ani ter pozwolenia ztozenia w Spiklerze do czekać sie, niemoze. Wyobrazil nam tenże w iakowym upodleniu między prawdziwemi nawet Turkami jest znany sposob myślenia Obywatelow Biatogrodzkich, to jest przydając ze to jest ielen Państwa Tureckiego, załat łahowy, w ktorym zdaje się, iż ani Poga ani Cesarza Tureckiego nieznają. Zapewnit nas tenże iż trudności y Szalbierstwa z nami czynione przez Pasza y Obywatelow Biatogrodzkich, gdy przywoicie pretorone będą w Stambule, ze kryminat najwyższy poczytane będą, a razem namawia nas, arebysmy jeszcze powrotnie do Jemaitowa wyprawili, a oraz ze y on do Seraskiera napisze.

Wyprawiamy tedy do Jemaitowa, a wraz kapitan wizey namiemionego Okretu pisze list do Seraskiera, oswiadczaiąc iż przyśredztwy po Brenice ze Stambulu nasza, nabierac chce, w czymżąda dozwolenia Seraskiera, z tym wyrażeniem, iż jeżeli mu naszey nabierac niedozwola, tedy w prozoi do Stambulu pojadzie, niemając inszey Brenicy do nabierania, a razem iż w Stambule pretoryc nieomieszka oholicznosci, z iakowey tak dlugo w Portie leżaca Brenica nasza zatrzymuje się.

Po kilku dniach przeciagu powraca wyprawiony od nas z Jemaitowa z Expedycya do Paszy Akiermaniskiego od Seraskiera a z mocnym ustrzym do nas zapewnieniem, iż rezolucya y pozwolenie dla tegoż kapitana do nabierania naszy Brenicy przywiolit y ze zupełny rozkaz względem tego w Listie do Paszy przez Seraskiera pisanym zawiera się.

Takowe zapewnienie odebrawszy Ahmet kapitan, idzie do Emira tamteyżego, gdzie w przytomności wielu Turkow tu
 list

tudzież Węzryjskich dwóch Echo darow, dyrekcyą nad wypra-
wa, Pzenicy y Tecmieniu z Akiermanu do Stambułu maia,
cych konfirmacyą, opozwoleniu przez Seraskiera zadawania Pze-
nicy naszey z list tego z Gmina odbiera, arazem po Chreż do ku,
czubey posyłać kazano.

X
Godzi się, tenże znami, na zadatek bierze Lewow 400. y po O,
Chreż wyprawia. My zaś naradzić w zupełney pewności zostając
ze takowai będziemy, gdy z niecierpliwością Chreżu przybycia wy-
glądamy, wokuia tego kapitana na Dywan, a najprzed zroz-
nych okolicności a nayszczególney Gaminierac, czyli w Les,
niere kapitańskicy jest dotozony Port Akierman'ski, tudzież
inne Patenta y Dokumenta tego roztrąnowszy, gdy z tych
wszystkich niemogli mu uczynić żadnego zarzutu, powiada-
mi iż, rezolucya Seraskiera jest takowa aby w prozmi niepo-
sredt, lecz aby mu zadunek obmyślono, ale że niemasz w
teyze rezolucyi ażeby Nafsa, Pzenica koniecznie nabierał.
Takowa, tedy powielu kontrowersjach zawrze state rezolucya
odbierając komunitarę ja nam, a dla zawrocenia Chreżu wy-
prawia, Znami zaś przez kombinacyą, ugodowusy się na Le-
wów 50. resztę Lewow 250. danych sobie naradatek nam
oddacie, Sam powraca do hoczubej Ma tadowania Tecmie-
nia, zapewniowszy nas iż za dni kilka wyjadowusy Chreż
swoy, iak przedto przyedzie do Stambułu, w przyświe Kalbier-
stwa y wykrety Akierman'skiego Paszy, kapitanowi Paszy
y innym Ministrom opisz, y samie o Terman nabierania
naszey Pzenicy nieochybnie wystara się.

Ja zaś o Niedziel kilka od dnia do Dnia oczekiwaniem rezolu-
cyi uwodzony, zostawiowszy W. Cesarzka Wilamow'skiego, po przed-
nicie, z Tymie uczyniowszy umowe, aby dni kilka wyjechał
szy na rezolucya, która co dziennie obiecowana, wyjechał do
Jemaitowa, a z tamtąd gdyby potrzeba do Stambułu. Wzrostem
determinacyą, wyjechania z Akiermanu tym koncem do Pa-
szy zwizyta, na porozgnanie poszedłszy, a przetożowysemu z wpy-
sknie profite okolicności, oswiadczywszy mu, iż daley na rezolu-
cyą, tak dluogo mi obiecującą, oczekiwac niemogę, ale iż wyje-
dzam przez Bender, zład albo jasto do Stambułu, albo też
pierwey na kilka dni do kraju wyjade. Pasza nieomieszkał
jeszcze y wtenczas przyściem spodziewaney rezolucyi utrzymac
mnie, a gdy porwał koniecznie, determinacyą, moja wyjechania
Oswiadczył mi dać List do Paszy Benderskiego, w tym tedy
porozgnaniu dopiero oswiadczył mi iż na zlozenie do Sypple-
wa pozwala zapewniając iednak iż to mnicy potrzebne, po

ponieważ za dni kilka nieochybnie rezolucya do tadowania w O.
kręć przydzie.

Ztorywszy tedy podług rezwolenia Paszy ter Prence w Szpi,
klesz czyli raczey do petnienie tegoz zdawfzy na W. Cesarwia W.
larnowskiiego, sam wyiechawfzy do Benderu u 16 Aug. y tegoz
dnia Statki nasze na odwrót do Polski ruszyły.

Przyiechawfzy pod Miasto u 18. Aug. wieczorem ostrezemni
bylismy przez Jassaluczego czyli konduktora naszego, iz niezau-
pełnie bezpiecznie byto pod wieczor przyjezdzi do Benderu, ile
ze nowo przybyłego Paszy konwoy wraz z Pasza, na Przedmie-
sciu w Obozie stojacy niezwoycrayny Cudzoziemcow do widze-
nia zobaczywszy nas, mogłby uczynić Tumult iakowey. Po-
zedfzy tedy zarada, tegoz oblohowalismy się, o liczeć mili od
Benderu we Wsi, do ktorey za prowadzeni bylismy przez inne-
go Turczyina, ktorego przydat nam nasz Jassalucey na swo-
im miejscu, sam do Domu swego, na noc do Benderu po-
iechawfzy.

Lecz ledwo w Stancyi rozlasowalismy się, gdy Poczta kt-
ra nas przywiozła konie zabrala w Pole, uszyzelismy se K-
y Placz w blizkich Domach, a oprzyczyny wypytania się,
dowiedzielismy się, iz Wies ta cala byla zarazona powietrzem,
y ze nas wtasnie Woyt teyze Wsi ulohował w takim Do-
mu w koto ktorego Ctery Chatupy byto zarazonych, w kiole
potym, skutkiem se prawdy, ienere dowodniey poznalismy,
bo w oczach naszych Czlowiek: ktorego stepanie za przybyciem
naszym szynelismy: skonal. Dalo nam Okazy, do roznych
mysli, tudzież do zywey checi wyiechania, i szere tey nocy z
teyze Wsi ale byto to nadaremnie bo bez koni bedac, a kondu-
kora naszego Postawfzy, Proiekt do rana odlozyc murelismy.

Examnowalismy dosyc pilnie Symptomata Choroby, lecz
wszystkie odpowiedzi, y opisanie ludzi w teyze Wsi bedacych,
byty Stosowne y zgodne, iz to jest Aktualna zaraza Powietrza,
y ze nawfzystkich chorych wyrucania, nie zwycrayne Drzewny.
Opowiedziano nam dosyc dokladnie ze Miasto samo Bender,
a nayszczegolniey w Fortecy zaraza mocno Panuje, y ze w tymie-
co dziennie Liczba zmierracych pomnara się.

Takie tedy wraz z naszym konduktorem utorenie zrobi-
lismy ze on rana miał wyiechac do Benderu, oddac Expedy-
cya Paszy Akierman'skiego Bender'skiemu, tudzież miał
temu przetozyc, iz z przyczyny zarazy pominiamy Bender,
a zas u mowilismy się z tymze konduktorem, iz my dla ure-
go Poczte iedne zostawifzy, czekac go bedziemy na Dulu-
za Miastem, Benderem, iakoz w Skutku samym dopetni-
liny

dojechaliśmy, a wyiechawszy do dnia z noclegu, w Polu nad Bendem, wem godzin $\frac{1}{2}$ oczekiwaliśmy na konduktora, a gdy po tak długi przeciągu czyli doczekać go nie mogliśmy, iechać powoli rozharaliśmy. Lacerda nam drogę, dwóch Turków oświadczając nam że są, wyprawieni z rozkazu Paszy do zawrocenia nas, proznie im powiadamy, iż dla zarazy do Bendem iechać niemożemy, iż zostać gotowiszmy. Komarza następo do przetozenia tychże samych przyczyn Paszy, że oczekujemy naszego konduktora, wyprawionego do Paszy, że mając Terman iur. czytany przez Pasze w czasie naszego przejazdu pierwszego przez Bendem, niemożemy być tamowani na drodze, lecz że wofystrkie przyczyną zbitali oni tym iednym wyrazem, że mając rozkaz zawrocenia nas.

X My iednak stale oświadczamy że w miejscu czekać gotowiszmy powtorney resolucyi Paszy, lecz Turcy Podwoody nam za brawofy, nieadziłiszmy areby daley potrzeba było, więcej formalności do wyprobowania, iż z drogi zawroceni bylismy, iur tedy o Staie gdy od nas Podwoody odeszli, na ten Podwoody iż siadziemy, oświadczyliszmy, dla uharzenia iż o uczynności nam krzywdę.

Przybywszy do Miasta zaprowadzeni bylismy do Muzellima, który narwe, y cybuchy nam podawawfzy, oświadczył, iż Pasza przyia w fzy nas pierwszym razem ze w fzelha, grze, czności, ma zaś do nas iż powracając przez Bendem pominielismy Miasto. Oświadczył tenże iż Pasza zyczy sobie a bysmy dni kilka w Bendem wyproczeli.

Przełożylismy z swojej strony że zaraza w Bendem była przyczyna, dla której pominielismy Miasto, oświadczylismy w żywych wyrazach do kłiwosć naszą, z przyczyny tak nieprzyzwoitego zawrocenia nas, zgoda mineta blizko godzi, na że strony Muzellima na Eszurach z naszej strony na wymuszenie nieprzyzwoitości w zatrzymaniu nas. Do wyznaczoney nam Stancyi poyrzyliszmy gdzie zaraz warta z Lanczow y kutukow kilku nam przystawiona.

Prerzywam tu dalsze opisanie sawienia naszego w Bendem, że dla wyharzenia w przod przyczyn naszego tamże zatrzymania y dalszego areztu, które tak wyrazam, iż i że z Turkow niektórych przyiaciów wyczerpnąc mogłem, dwie tedy najprzegolnieysze do tego okoliczności przyczynity się.

1ta Whilka dni poprzedziszmy naszym przez Bendem Statkami, przyjechał był do Bendem Niازه Jozef Liebornyński z żoną y kilku pannami, y Dworzkami po Francuzku przebranemi, a w tymże czasie Tatar z Expedycyą ze Stambulu

przybyty, gdy w należytosci swojej od Paszy Benderzkiego, po
 przywróconym został, raciof sie odgrazac iz za przyjazdem do
 Stambutu znayduie sposoby pomazczenia sa, nadnimze. Jakoz
 powrociofszy tenze Talar do Stambutu oddawfszy Expedycya, przy
 mowit sie, do teyze mowiac: iz Bender Jmieniem tyllko samy
 jest Turecki, a ras rzecz, sama, Moskiewski, iz potymze ierzda,
 Moskale iak po swoim Miescie, ze wiego Orzech Generat iedro Ma
 kiewski szedt Dniestrem Stalkami roznemi, matemi y wielkimi,
 mi do Akiermana, a w kilka dni po nim inny Generat Mos
 kiewski z Zona y Kobietami przebranemi byl w Toltocy y dni
 kilka w Miescie bawit. Czego wyslyskiego gdy w Expedycyi
 Paszy Benderzkiego niewyuczylano, wyprawiono zaraz Tala
 ra, zadajac Explikacyi z tey powiesci, tudziez pytajac Paszy dla
 czego takowych osob niezatrzymat, y niedoniosl o tym do Stam
 butu.

Pasza odpisal wrzledem mniemanego Generata Sta
 lkami idacego, iz to niejest Moskale, ale Polak, ktory do A
 kiermana. Pseniec prowadzil, y ktorego iako marzacego. Pa
 man zatrzymac niemogt.

Wrzledem zas drugiego z Zona y Kobietami przebranemi
 bystego w Benderze, wyrazil ze tenze rownie iako y pierwszy
 jest Pan Polski, marzacy blizko Granicy Miasto Czeczelnik
 od wyslyskich Turkow za Polaka znany. Przydal oraz w Ex
 pedycyi swojej, iz gdyby kazdego Polaka przecierdzajacego
 zatrzymywal az do rezolucyi ze Stambutu. Polacy zach
 waliby wzajemnosci wrzledem Turkow, a zlad nietylko za
 mieszczenie handlu, ale tez zatroczenie na Granicy nastajeter
 by.

Przyczyna naszego zatrzymania byl List Paszy Akierma
 nskiego, ktory doniosl Paszy Benderzkiemu o wyslyskich zawadach
 ktore nam czynit przez ciag bawienia w Akiermanie a
 ktore wyslyskie wiekszy szuleczne do przymuszenia nas do
 predazy, użyt tych wyrazow, ze gdy ci Polacy badez do Stam
 butu, badez do kraju wyjada, nietylko dla niego, ale tez
 y dla Benderzkiego Paszy niebezpieczenstwo, nieuchronne
 o Glowe wymiety, a wtymze Listie zaklinat go aby ta
 kowych użyt sposobow, aby my ani do Stambutu ani do
 kraju niezaszli. Teledy dwie przyczyny ktore byly powo
 dem zatrzymania naszego w Benderze wyrazowfszy, wracam
 sie do dalszych okolicznosci bawienia naszego w Benderze.

Jak predko stawojszy w Stancyi zobaczyliemy przydana
 mam Wasle, tak zaraz chcac teyze doswiadczenie czyli nam jest
 Ma

dla bezpieczeństwa naszego przydana, czyli dla Starych osób naszych,
 pod różnym Pretekstem za wola podwojza, będącego przed Staną
 naszą, wychodzić zaczęliśmy, lecz Wasła nam przydana w grece-
 nych wyrazach oświegła nas, a byśmy niewychodzili, bo ma roz-
 kaz, niewypuszczenia nas z Obyścia tego, my tedy takowa, de-
 klaracyą usłyszawszy, wokołowaliśmy do siebie Mizellina, kło-
 remu w mocnych wyrazach oświadczyliśmy, iż natychmiast
 z Pasa, widzieć się chcemy, w czym do Dnia jutrzejszego damie
 rezolucyi Pasy tenże odzyskał. Gdy poróżnione miał od nas nie-
 przywołanie naszego zawrocenia, tudzież przydanej nam
 Wasły, oświadczył nam tenże ze Wasła przydana szczególnie
 zabezpieczenia nas od Samullu, a najszczególniej Janzarow,
 których Janzar Aga był w detencji. Na zaisteż prawnie osze-
 kiwalismy spodziewanej wizyty u Pasy bo zamiast tejże
 mieliśmy tylko wizytę Miusy Agi od Pasy przytanego,
 z którym gdy na oświadczenia jego ze Pasa nas jako Goście trak-
 towie, my przyrzadziliśmy do żywego poróżnienia tenż, że ma-
 iaz Terman Cesarzski wolnego przejazdu, iedney godziny nie,
 iest w mocy Pasy nad wola, naszą, zatrzymywać nas w Den-
 der, ze w pierwszym naszym przechodzie, Dubassary Ben-
 der, Diatograd wśrodkie przy Termanie mając wolny przepust,
 y wśrodkie Judydykacyi miejscowej o powiechciwszy się, a gdy
 najszczególniej Pasa Benderzki w pierwszym przechodzie na-
 szym ze wśrodkiem przyziarni Saiedzka, szaruiacemi dowoda-
 mi, y przywołanemi Honorami, nas przyimował, terazniy,
 nie z nami powracającami do kraju jego postępowanie wcale
 nie iest zgodne z pierwszym. Postalismy się, czyli ma Pasa
 nowy Terman hasuiacy nasz przez który byłoby mu nakaza-
 no, zatrzymać nas. Le tedy wśrodkie nasze wypary daty o
 haryu, Miusy Adze do wyjaśnienia się. Już to najpród
 oświadczył nam, iżmy jako Goście traktowani iestemy y
 będziemy, ale se wyjechać nigdzie niemożemy, az do rezolucyi
 Teraskiwa, pokłora, wyprawiona, oświadczył nam ze Pasa
 widzieć się z nami niemożę w teraznieyszych okolicznościach,
 przyznał ze Terman iest w swojej mocy, tudzież ze radu
 nego Termanu do zatrzymania nas niema Pasa, kiedy
 iednak o przyczyny naszego zatrzymania dopytywać się
 nieprzeştalismy, cata Historia o Potarce który z Benderu
 powrocit do Stambutu: o której wyrey namieniem J
 o powiechciał nam, przytym iż Pasa Benderzki lub iur
 w tej okoliczności dał z siebie dostateczną, explainacyą, do
 Stambutu, pamietając iednak o tym, iż ma to naga-
 nioną

naganią, że zaś w ten czas w Postaci Mostkowskiej odmawiających niezatrzymał, teraz utrzymać nas musi do rozluźni Seraskiera, któremu nasz przejazd zameldował. Zapewnił nas tenże Miusyff Aga iż karypost tenże będąc przez Sultana Murgera wyprawiony od Seraskiera, za kilka dni rozluźni nieochybnie przyjdzie. Tym czasem w zmaganiach, co dzieńnie Powietrze w Benderze (K) było nam powodem domagania się tak wiążenia się z Paszą, jakoteż wolność wyiechania do kraju, lecz widząc zawzięcie odnośtawne od mawiania nam widzenia się z Paszą, tudzież od wolehanie wyjazdu naszego rozluźni Seraskiera. Wadzieliśmy za przywołanie do wiadomości w kraju JM. Łochockiego Generała i Antonia, tudzież JM. Willa Generała Majora komenderującego w Fortecy Kamienieckiej.

Pierwszy w mocnych wyrazach zapewnił mnie Listem swoim iż do Benderu rekwizycya do koscjula Aus: do Jas o interpowanie odezwę, tudzież doniesienie o naszym zatrzymaniu nieodwołalnie do Warszawy przestaj.

JM. zaś Will Generał na uczynione rekwizycya, do Paszy Chocimskiego aby tenże jakiegoś czajedźkiego Paszy Bender. uda się, odebrał rozluźni, iż do Łochockiego Paszy rekwizycyi zanoś nie może, a że za opisaniem sobie okoliczności wyprawis Murgera do Stambułu nieomieszka.

W tym tedy przeciągu czasu komenderowany od JM. Wocywoły Aus: z rekwizycya, do Benderu w Jellier Szwadronista, przyjechał do Dubassar, lecz za uczynione, odezwę, do Paszy Bender. przez kalmakana, nieotrzymał pozwolenia. Listy tylko od JM. Wocy Aus: domnie, tudzież od M. Szwadronisty Jelliera przesłane na ręce kalmakana do Paszy Bender.skiego, w przed będąc w Zamku odpieczętowane y precytlane, odesłane mi były.

Te zaś miałem wiadomość iż Pasza w Listie do JM. Wocy Aus: zapewnił tegoż, iż jako Pasz bawie w Benderze a z Listu JM. Wocy Aus:

(K) Nota Powietrze w Benderze tak było mocne w czasie naszego tam bawienia iż pokilkadziesiąt osób jednego dnia umierało. Trącało nam się traktować z osobami przy Dworze Paszym takim będącemi, które na rajdź w interesach mając nam przynieść rozluźni, przez Smierć raptowną, przyrzeczenia swego uskutecznić nie mogli, a Przyjaciele nasi niektorzy którzy nam wieści, godziny, lub więcej u nas zabawiwszy, do piero nam powiadali, iż przyjeźli dla roztrawiania się y pocieszenia po Smierci Żon lub Dzieci swoich.

Swadronisty obawiać mi się, przychodziło, ażeby JW Wda Dus-
lym zapewnieniem Paszy, tudzież relucya, legoz W Swadroni-
sty w troskliwości swojej o windykowanie mnie niebył zaspoko-
ionij, zalkonieczne potrzebne znalazłem uczynić powstoma, do JW
Wdy rekwizycya, z protezeniem mu w krotkości niektórych me
wiadomych Interessu moiego skoliczności.

Po rekwizycyi z Polski uczynionej, w krotce przybiegł kuryer
od P. Jwana Lauventycra Second Majora, vice Consula Molda-
wiy Ross. rezydującego w Jassach, y rekwizycya, do Paszy o zatrzy-
manie mnie, iako pod Protekcya, Ross. będącego, kuryer tenże
oddawszy rekwizycya, odestany był do mnie, niby na prze-
honanie go, iż ja niejestem Moskal, lecz Polak, mówiąc że mną
gdy miał razem przystanego z sobą, od Paszy: oświeciłem go iż
jestem Polak, że mam Monarchę mego, który zamna, Interes, o-
wac się będzie. Jednakże miłe przypinuje Interesowanie Vice
Consula, gdy te słosownie do jstoty samej rzeczy, to jest iako za
Poddanym króla Polskiego sprzymierzonego z Naryas Impera-
torowa, nastąpi.

Mocno Turcy wszyscy ukontentowani byli, gdy ta pogłoska po
Miście rozysła się, iż ja się, przed kuryerem Ross. nie Rossy-
skim, ale Polskim Poddanym mianowałem się, i tak można
można było, iż porozumienie w nich zawsze iakowes było że by-
łem Poddanym Ross.

W krotce iednak nowe poruszenie w Miście całym, sprawi-
ła ta wiadomość która najpierod do nas dostata się była, iż
Pasza w Liście swoim do Consula pisany m exhorzował się
że my nie przez mego zatrzymami iestemy, ale przez Agow
Benderskich, co gdy nam dato Chazyca, do wotowania do
nas tychże Agow, tudzież do umawiania się, dla czego nas trzy-
maia, tak wielkie to w tychże poruszenie sprawiło, iż na-
tych miast oświadczyli nam, iż oni nas nie zatrzymują, do
Paszy samego uctali się, z wymowieniem temur, iż fałszy-
wie w Liście do Consula pisany m zatrzymanie nasze na
nich skada, dato to Chazyca, Paszy iż dla zaspokojenia Agow
nie, lko publicznie oświadczył iż on bierze na siebie to, iż
nas zatrzymuje, ale ten ierze dla większego prethonania
Agow z ta sama deklaracya, ustna, Miusyt Agow, przysta-
domas w przytomności Agow.

Gdy w codziennym oczekiwaniu rezolucyi z Jmarito-
wa zostawaliśmy, przestregając nas niektórzy Przyjaciele
że przez przeciąg naszego bawienia dwóch kuryerow od Pa-
szy Benderskiego do Seraskiera wyprawionych powrócić
lece

lecz ze obydwu Listy z kłopotami byli wyprawieni, za pieczętowane
 nazad przywiezli, których Seraskier odebrał niechcąc, usłną tylko
 tymże dając odpowiedź, że kiedy Łaska Benderški pod ten czas
 gdyś my pierwszy raz ze Stathami przechodzili, nie pamiętał
 ze ma Seraskiera nad sobą, y nie uwiadomił go o naszym przy-
 ściu, teraz kiedy bez jego rozkazu nas powracających przytrzy-
 mał, aby sobie zaradził tak jak sam rozumie, podług swojej głó-
 wy, to jest areby oczekiwat rezolucyi ze Stambutu, po której
 Seraskier wyprawił, lub też sobie swoim domystem postąpił.

W tymże samym czasie mieliśmy wiadomość od Turków przy-
 racioł naszych, iż Jmz Pan Czelnik Władimowski podług umow-
 wy znami przez Jzmailow do Stambutu z Akiermanu jadąc,
 w podobnym sposobie jak y my, ale w grzeczniejszych kłopotach
 przez Seraskiera był zatrzymany, w perswazyach aby do Stam-
 butu nie trudził się, ale dni kilka zatrzymał się, do przyjęcia re-
 zolucyi względem ładowania Szrenicy, która rezolucya, pomysł-
 na, obiecywał.

W czasie rekwizycyi z Polski y od Consula rasyrtey, czyniono
 nam Propozycje abyśmy dla schronienia siebie od Powietrza,
 tudzież zjednamia sobie tym przedcy wolności powrotu do kra-
 ju, iechali do Jzmailowa, ale my oswiadczyliśmy iż przez Pa-
 sze Benderškiego zatrzymani, w kraju u wiadomiwszy tych, do
 których to należy, z miejsca niewierzmy się, chyba gdy powro-
 tu do kraju wolności odbierzemy.

Przestrzeżeni byliśmy od Przyracioł, iż bardzo ruszenie wia-
 wa, kłopotów podroz z Benderem mogło by się stać dla nas nie-
 bezpiecznym, gdy po tylu krzywdach w Akiermanie y Ben-
 derze nam czynionych, Paszowie wzięliby za Pretext Kullaiow
 grafiących po traktach do pozbycia nas.

Właściwych Oboliznościach przyjechał z powołana rekwizy-
 cya, ^{od} Vice Consula Ros. do Paszy Benderškiego Chorazy
 Ros. przy sobie jego będący Jmz Pan Sawicki rz. C. Lorz. a
 prosto do Stancyi w której statem zarietawszy, nazajutrz to
 jest rekwizycya, wraz z listem o wypuszczenie mnie pono-
 wił. oswiadczył tenże w bardzo mocnych wyrazach, iż nie-
 zwyczajnym to jest dla Consula kłopotem być, przyjmują-
 nym powtarzać rekwizycya, raz już uczyniona, że Consul
 do Jnteressowania się za mną, ma dwoiaki obowiązek, raz
 jako za Poddanym Państwa sprzymierzonego, drugi raz ja-
 ko mający z rozkazu Dworu swego, a reby wszystkich Chre-
 sian prolegował, przydat y to że jeżeli tegoż dnia ja uwol-
 nionym nie będę, to w tym razie Consul już nagotowanex

Kunyeła wyprawi do Stambutu, gdzie osobistej iuz Satisfakcyi z Paszy samego domagac sie, będzie.

Pasza temi mocnymi wyrazami do żywego tłuścił, oświadczył iż na rezolucya Seraskiera momentalnie ocknie, y ze radby aby tegoż dnia przyisza w tym czasie Agowie w połgodziny, na przemiany przychodzić zaczęli domnie z uwiadomieniem nayprzod ze iuz o 4. Mile jest Talar, natomiast o 3. y laty dalej, wreszcie przyzedł ieden z uwiadomieniem ze iuz przyiechali, a nastatek uwiadomiono mnie, ze juz rezolucya dlamnie pomyslna z Jemaitowce przyisza, ze iuz wolnośc mam wyiechania gdzie mi sie, podobna. Pasza zaś w tym przecia, y u kitha iszere czynit domnie propozycyi, abym ja Pretesł wyiarden mego wrot, iż iade, do Jemaitowa, y to abym w miejscu oglosit, z czego domyslatem sie, iż albo w samej rzeczy gdybym był to oglosit, za wierli by mnie byli do Jemaitowa, albo też przez to ogloszenie chciat pokryc Pasza to, iż mnie na rekwizycya Consula Rosyjskiego wypuszcza, to zaś pewna iż rezolucyi zadney z Jemaitowa nie było, tylko rekwizycya Consula Rosyjskiego wyiarden mo y przyspieszyla, Wlony dnia 7^{go} nastajit z konwojem aż do Jachowlia Hussem Agi iako Jassalucygo, y Jmg Pana Sawickiego.

Wyrazioszy czyli raczey doprowadziwszy podroz moia, aż do momentu wyjiscia z Turczyszny, licem pretorenia iakowe dalsze nastajily oholicznosci względem sztorney przez nas Prenicy w Skiewmanie. Minienem tutaj pretoryc z iakowym skutkiem wziece nasiebie interessa dopełnit Jmg Pan Cesnik Wilamowski podług umowy znamy.

Nayprzod powiezdnie naszym z Skiewmanu Prenicy, wetry dawniiej narie. Szpilkenze z wyprawoy, a z o stawioszy przy tychre dla dozoru kithu Padzi naszym wyiechali, przez Jemaitow do Stambutu, Podroz jednaka ta iego zamierzona do Stambutu, zostala zatrzymana a czyli raczey sporniona. Doiechawszy albowiem do Jemaitowa, gdy Seraskier nieprzestawet zapewniac go iż proznie do Stambutu truedzit by sie, kiedy rezolucya względem tudowania Prenicy naszej w moment przyisć miata, a w sposobie powieszchownosci naygrzezniejszej, gdy mu wyiechac niedozwalał do Stambutu, zawfre do blizko przyisć maiasey rezolucyi odwoturas se.

Ja z moiey Strony powrociwszy do Polski a z utworem

a z utęsknieniem wyglądanej, co moment niemogąc się, do
 czekać wiadomości, co się stało, y wiaćkim stanie były Jule,
 ressa nasze w Akiermanie, wyprawilem do Akiermanu, a
 z tamtacl do Jzmailowa J. Koniczyckiego, z przy danym ma
 iakto Tomaszem Panem Skupnickim, a gdy ci przyjecha
 wesz do Akiermanu radney wiadomości o J. Wilamowskiem
 od Sudzi naszych przy Szpitalach zastawionych powzięc
 niemogli, dalsza Podroz uskutczniwszy az do Jzmailowa,
 do tegoż Miasta przybyli, zastali tamże J. Wilamowskię,
 go, który w politycznym prawie zastając w Ananie, nie
 miał wolności wyjechania do Stambułu. Za przybyciem
 przystanych odcimnie, zaczął na nowo popierać radanie
 wyjechania do Stambułu, a gdy tym mocniej o tenże wy
 jazd domagał się, strzymał oswiadczenie iż z tych powo
 dow wyjazd jego został zatrzymany, iż gdy w moment
 względem Tadowania Racnicy naszej Terman przysta
 ny mogł być, niebyłoby komu do petnie tego Terma
 nu wyrazow, gdyby J. Wilamowski wyjechał. Z tej tedy
 Okazyi oswiadczył tenże iż tego innego na swoim miej
 scu zostawia, a zostawiwszy przystanego sobie J. Skupin
 skiego sam przeprawiwszy się przez Dunaj wyjechał
 z Jzmailowa do Bukareszt, a tamtacl przy pomocy J.
 Seweryna Consula Ros. do Stambułu.

Gdzie został iż za Jnterpowaniem Jule. Nuncjusza Wi
 denkiego wypadł byt Terman Sub Litera [A] przytaczan
 ny, a przystosowany do Ananie, moiego zezwie w Bender
 wze w którymże Osobe moia, uwolnie na harano, a zas Produk
 ta to tylko z Postu Akiermanskiego wypuścić harano, Alie
 nięsa, Artykuły żywności, stad tedy ten wcale Terman bez
 dać przeciwnym Jnteressom naszym, Handlowych, podał
 na nowo J. Wilamowski Memorjat względem wypuszcze
 na Produktow naszych z Akiermanu, tudzież dla otrzy
 mania wolności wyprawozemnia tychże, mianując iż uw
 za swoje własne.

Wypadł tedy powtorny Terman pod Litera [B] tu
 przytaczony w którym lubo postępowanie Jurysdykcyi Tu
 reckich względem nas naganione, y wywóz Racnicy nam
 do Stambułu dozwolono, iasno iednak sa, wysuzcone w pu
 stkie Principia Monopolium, które postoi Stanowic chce
 tamując wywóz wszelkich żywności do krajow Panowa
 ni swemu niepodległych.

Takowy tedy Terman datowany w Stambule u 28

Paradziwnika, a przez Niedziel blisko czterech lat w drodze iako
 też po jurysdykcjach do której był adrejsowany chodząc w cza-
 sie gdy do Rak. moich doszedł, gdy już tak była zapozniona
 Pora Jesienna, iż w przyszłości Chir. ty na Stanowiska zimowe sta-
 nęły, a radem bez hazardu niezgodnie z tego Podrozy w tym czasie
 przedsięwzięć niemoż, musieliśmy, radzi, wieradzi wyprawę
 tedy Pienicy odłożyć do wiosny przyszłej to jest do roku teraz-
 niejszego 1786.

Przyjechała na konie w roku tenarniejszym porządna Pora
 wiosniana, w która, wyprawę, nam, dalszą z Akiermanu na
 Morze uskutecznić mogliśmy.

Wyprawilem tedy dnia 1° Marca 1786 Pana koniecznego
 do Akiermanu dawszy temuż, obszerną, instrukcyę, względem
 desu wyprawienia Produktow naszych z Akiermanu gdzie
 zatrudniwszy się, tenże aż do dnia 10 Apr. przerabianiem Pienicy
 z przedaniem części, która dla złych Suptilerow nade-
 przuta była, nauzem Chir. tow (L) ruszył na Morze dnia

(L) Trocht Chir. tow trzech naczelnych był ugodowy po Part
 40 do hila Akierman'skiego czyli po Part 10 do hila Stambulskiego

		Specyfikacya Ladunkow Pienicy	
Miar Akierman'skich 88 okazy jedna.		Pan Chir. tu	
1 ^o	960.	Ismail Aga	Hadziolu Dzynale.
2 ^o	480.	Sahir Kalafatecy.	
3 ^o	200.	Aliy Kocz Aga	Ten sam wta- sciciel Kapita- nem Chir. tu.
Suma. 1640.			

W Tu przyjechał nalezny ze na Chir. tu sub 1° znajdował się
 Sam Pan konieczny, Na Chir. tu, sub 2° wyżej wy-
 mieniony Szlachcie Tolomit, ~~na Chir. tu~~. Sub 3° pomi-
 war tylko część była ładunkow naszego, a większa potowa
 Wta. ciucela Chir. tu, przeto y nasz ładunek bez innego
 przystawę temuż był powierzony. Miara Akierman'ska
 czyli hila wynosić powinna czterech hila Stambulskie, Karde
 zaś hila Stambulskie 38 Dwadzieścia y dwa, czyli Sum-
 now Circites Szescdziesiąt y sześć wazy Wassaw'skich.

dnia 17 maj: mając z sobą, dla pomocy Słacheica narwiskiem
Tatomira, y Tomacza do Tezyha Turckiego.

Dla wiadomości zaś tak względem tadunka, jako też liczb
Okretow przytażym w Nacie następną, Tabelle.

Okrety dwa sub n° 2° et 3° lubo przy dobrych wiatrach we
trzy doby anawet czasem w Potrzebie starac zwykły z Akiem,
masse w Stambule, iednak dla przeciwnych Wiatrow, jako dla
niewiadomości kapitana w sztuce żeglarskiej, bo aż we 4^{ty} dnie
po różnych przypadkach niżej wyrażonych stanął w Stambule.

Najpierw z Akiemmanu uniesiony był do Czahowa z tamtąd
do Trebizundu pod brzegi Anadolij dalej do Wainy, z tamtąd pod
Wyspy Krymskie, gdzie mając przez Nawalnica, z tamtąd Marsz
y Tam czyli Balet przy hamerze będący, zamieszony był do
Kocubowo, z kąd dla bliżkości dla pod reparowania się, udał
się do Akiemmanu a tamże (M.) Ażet y inne rekwizyta
w Okrecie poprzute reparowawszy, po trydniowej ^{inowu} przece Na-
wigacji zaszedł do Stambulu.

W różnych zdarzeniach Nawalnica na Morzu będąc Pan Konieczki
ni miał nalegania od kapitanów Okretu, ażeby w Morze ta-
dunek wyrzucić porzucił, lecz przez szczęśliwe zdarzenie te-
go dopuścić niechciał y tak przecie tadunek ten zupełnie
do Stambulu doprowadzony.

Przybywszy do Stambulu zastał już był Pan Konieczki i z
z pierwszych dwóch Okretow które pierwoc przyisły, Pienica
wystadowana była, y Taxa na toż od Cechu Picharskiego usta-
nowiona po par 27 y 5 za kilo Stambulskie. A z tym nie-
było już pomimo wretakięgo witowania sposobu żadnego
podniesienia tej ceny.

Tu przetożyc należy że Handel zbożowy w Stambule nie, Monopolium
jest wolny tak jak bydrby powinien, y tak jest w innych Portach w Stambule
ale

(M) Przeszedłszy czyli raczej powrocivszy do Akiemmanu
Pan Konieczki, przekonany, że błędny y przypadki po Morzu wy-
nikaty z niewiadomości Nawigacji kapitana Okretu odmie-
nił y wziął innego. Uwarował na Nappie, jak błędna ta była
Nawigacja wnieść hardly może, jak jest niebezpieczną, a
prawie niepodobną Produkta iakie kolwiek porwie
nac Turckim Okretom, a ztąd też wymiła ze Asse-
kuratorowie zaręczający niebezpieczeństwa Morzkie,
w Holandyi y innych miejscach, tadunkow na O-
kretach Turckich afschirować niechca.

ale jest ustanowione Monopolium, w które wchodzi Ducho wien,
 stwo krajowe, y nie które na dowe Osoby, ale Exclusive tyłko Przy-
 wilej kupawania Zbora sobie przywłaszczyli: Z tego tedy wnosić
 można, że gdzie tyłko jedna rzecz ma Exclusive Przywilej do ku-
 pna, y wiey jest mocy, oraz stanowić Cena Arbitralna, wszystkich
 Produktow żywności, lub potrzeb rządowych tyera, cych się, tam
 Cena zawsze tak nizka utrzymuje się, iż koniecznie straty
 czynić musi Handlowi, cym.

Ze iednak Stambuł tyłko od Poddanych swoich ma przy-
 stawiona, żywność, a przeto choćby y darmo przez ustanowio-
 ny Turaz na Prowincye żywności wybierać podobato by się,
 wnak przystawiać ile Poddanemi bełag, musieliby.

Z tego tedy wypytia naturalny ten wniosek, że zaden
 Cudzoziemiec, ani też Potak z tych wyzey wyrażonych przyczy-
 do Stambulu żywności adresować niepowinien, ani może
 bez pewney ulgiaty.

Wiedzieć zaś należy że Monopolium wszystkie Exclusive
 żywności artykuły zakupować maiać moc w Stambule, nie
 tyłko między puszczenia nikomu w Stambule samygo kupowa-
 tychże żywności, ale też wszystkie artykuły wyzey wymienione,
 gdy z Portu którego kolwiek Turckiego z Czarnego Morza sa,
 wysławione do Stambulu, z tegoż Czarnego Morza przez kanał
 w Białe Morze, a potem w Śródziemne wyprawiać nie jest
 wolno lecz takowe artykuły konieczne w Stambule przedane
 do tegoż Monopolium być powinny.

Witgenie
 o Monopolium
 Dworu Austryjskiego
 y Rosyjskiego

Podległości iednak Dworu Cesarzkie, Moskiewskie, y Śreimięcki
 oraz stażone, wystarczyc Okrety pod Bandera, swoia, chodzą ce
 od podległości temuż Monopolium Stambulskiemu przez Traktat
 handlowy, szeregolny. Tak dalece że Okrety pod Bandera mi-
 nego kolwiek z tych dwóch Dworow, iak przedtym, przychodzą
 do Stambulu, maia, wolność przejścia przez kanał z Czarnego
 Morza w Białe y Śródziemne, tak dalece iż choćby największy
 Głód y niedostatek żywności Panował w Stambule, przecie
 takowe z żywnościami pod Bandera, którego kolwiek z tych
 dwóch Dworow przechodzące Okrety, niemoga żadną miarą
 być przymuszone do przedania w Stambule, lecz wolność su-
 pełną maia, przejścia przez kanał, y wyprawienia Produktow
 na Morze Śródziemne do Portow, do których tyłko zmie-
 riac recha, y to jest na czym zasada się, catta część Awanla,
 rowo Handlu wschodniego, przywiązanych szeregolnie do O-
 kretoł chodzących pod Bandera, tych dwóch Cesarzkich.

Atak wyprawione Produkta mogą być adresowane

do Portow iadich holwiek Wszodziemnego Morna, iahoto: Mesan,
 dny, w Egipcie, do Wloch, do Marsylii przy Przegach Francuzkich,
 do Bregow Hiszpaniskich &c. y tych to Awanturow doznie kom-
 pania Handlowa Polska, Dom Handlowy, y osade, maziaga w
 Chersonie, maziag przez wyspaniate wzgle dy Najyas. Imper.
 Ross: pozwolenie wyprawadzania z tegoz Portu, na własnych
 swoich, tudzież Najtych Okretach Produktow Polskich. Stosow-
 wnie do teyze prerogatywy przywiazanej rownie do Banderzy
 Austryackiej, w Roku terazniejszy w Dzieze de Nassau ku,
 przesy odemnie ciosa Statki (N) pod Banderą Cesarstwa Ro-
 dukta Polskie wyprowadzit az do Akiermanu, nauktym Okretom
 pod Banderą Austryacką, iez produkt do Marsylii wypro-
 wadzie sobie utozyt.

Poroz. C. de Nassau

Gdy tedy Sptawnośc Dniestru az do Akiermanu czpli iuscia
 w Mornie iest niewyapliwa, spodziewac sie nalezy ze Negocycacya
 Jun. Pana Chranowskiego interesu J. H. Mei y Rzpltey sprawow-
 iacego w Stambule wsparta interesowaniem obydwuch Dworow
 Cesarzkich pomyslna, bedzie w zataworzeniu, y zadowad Polityce,
 nych przez zaniebdanie tegoz Handlu przecia giem czasu tytko
 udawionym wyraznie przeciwno Traktatowi Zuraowiskie-
 mu kasto wiecznie mu.

Handel ten y przywrocenie wolnego Spławu Dniestrowego,
 iezeli interesuje wiele Polkie, a nayszczegolniej Woiewodztwa
 Podolskie Prackowskiego czesc, rozciaga garza, az nad tymze Dniu-
 strow, zlad zeter woiewodztwa: przez odleglosc swoia, z Chers-
 onem y Postami Krym, dla przewyszaia cych kosztow Woz-
 wych Transportow, osobliwie wzgle dem Towarow ciezszych, dla
 potrzeby dorywania Ciagla, y znaczney czesci Rolnikow y robot
 Gospodarskich, y Rolniczych komantiacyi Handlowey z temiz
 Postami miec niemoga, droga Ladowa, czyli wozami, a preto Han-
 del Ladowy z Chersonem y Krymem dla tych Woiewodztw iest
 tytko ograniczony, ktore blizje beda granicy Moskiewskiej za 1769
 do końca Podwoy do Transportu do Chersonu znalecie moga.

Przez przydanie wiec drogi wodney do tej Morawie Ladeno iest
 ustanowiona, Handel Polski z tymze Postem Statki sie, daleko
 Generalniejszy y rozlegleyszy — Pomozenie

(N) Na Statkach tychze byli ucyci Supper moy. Naxwaskiem
 Bocianowski, y Rudnie wysyca moi Nisay ktory odbrusy w Roku prze-
 szlym ze mna, tez droge, do Akiermanu w Roku terazniejszym
 powstornie tam y narad to iest z Powrotem Statkow te droge, szery
 szery odprawili —

Pomnożenie Fabryk rozmaitych y budowli w Porcie Chersonskim tak
 Kharbowych, iako y Partykularnych, Budowla ustawna w tymże Porcie
 Określow sprawuia, tak wielka potrzeba rozmaitych Materjatyw, które
 Ładowa, Droga z niemiernym kosztem, a tym samym z wielkim
 podwyższeniem ceny przystawiane bywają, teraz. A ten same Ma-
 terjaty prawie za trzecią część teyże samey ceny dostawiane by by-
 by droga. Woda. Jakiote Drewo debowe woznym kosztu tak do
 Budowli Określow iako też do budowli Budynków, tudzież na
 opał y konsumpcyę Miasta potrzebne Gąty Łodowe, Sosnowe,
 Berestowe, y Debowe do pobicia dachow, które z wielkicy odleg-
 łości wozami sprowadzane przez to samo bardzo w wysokiej
 są w Chersonie Cenie —

Drewo Masłowe którego wozami przystawienie prawie
 jest niepodobne dla grubości y długości, której też wyciągania,
 Wapno y Dachowka do pokrywania Dachow, przychodziłyby tą
 Droga, gdy teraz z niemiernym kosztem w Lasach około Czere-
 miha wypalają się, dostawiane są wozami —

Tu nadmienić potrzeba iako nieregularność, iż Jo. Mraz Imi-
 Jozef Lubomirski mając kontrakt z admiralicyą, na dostawienie
 Dzewa na dwa Okreśły wojenne do Chersonu o mil kilka, tyłko
 od Dniestru mając doległe Lasy swoje, tudzież podobny z kon-
 trakt mając na Wapno, czyli dla niepewney ięści pod tenczas
 Sptawności Dniestru, czyli też obawiając się przeszkod poli-
 tycznych ze strony Turek, to wszystko z niemiernym kos-
 tem, a tym samym uwnieszeniem z jednej Strony zyskow
 swoich, a z drugiej Strony z pomnożeniem kosztu Małbu-
 Łopi. musiał też podłady przystawiać wozami —

Jeżeli tedy dzisiaj Transport Wodny y dla Chersonu sa-
 mego, y dla Obywatelów Polskich byłby zyskowniejszym al-
 bo obfitszym, lubo teraz Statki powracające Dniestrem w
 prozni powracając Expens cata powrotu nawet musi być
 na tadunek rachowany. Coż dopiero mówić gdy Handellen
 tak ustanowi się, że przychodzące Okreśły z Chersonu do Ahier-
 manu będą mogły przywieźć różne za granice Turcyi, któremi
 w powrocie do Polski Statki ładowane będą, y na tymże powro-
 cie nawet zyskując przez Naturalny wniosek zmniejszą się
 Expens frochtu przystawienia do Ahiermanu.

Opiniując tedy Okoliczności Transportu moriego do Ahier-
 manu, y dalsza w Stambule sprzedaż, nim skonczy to opisa-
 nie, zdarzemi się zażyteczne dla wiadomości na polym Kan-
 Del do Ahiermanu kierować chcących przytoczyć Journal po-
 droży w którym znajdzie hardy wymienione Wied w szp-
 nie

(0)
wszystkie od Ładawy aż do Akiermanu po Obwodach Stronach,
z odległością, tychże na Godziny y Minuty, tak jak też iedne po
drugich następowaty (Sub Litera C.)

Ze do innych obserwacji które tu umieszczałem zdaje się być
potrzebna, nadmienić coś o sposobie tychże Statków do Polski
pod wodę. Wszystkie Statki w Górze Dniestrem pod wodę po-
wrocily do Polski, z hańbą były wypisły, częścią pod Żagle, częścią
będasz ciągnięte przez Ludzi sposobem Wislanym. Ze zaś bry-
gi nad Dniestrem od Dubasas aż do Akiermanu nieśa, oczyszczo-
ne od trzciny y Wierzb, co uczyniłoby trudną ciagnięcia tychże
Statków, gdyż Ludzie którzy bregiemu się powinniby, dla tych
wyrzeczonych zawad w wielu miejscach sięby nie mogli,
przeto zwyczaj praktykowany na Dunaju od nas na Dniestrze
przemieniony został, to jest: iednie Ludzi kłithu krypha, czyli Pa-
lusa, pod wodę z iednym koncem drągicy Linwy, zostawiający
drugi koniec Linwy przy Statku, a tak dopiero gdy odjedzie
tak Chalupa na cato, drągocę Linwy, rzuca kotwicę, mała ze-
larna, która jak przedtym dnia Chwojci, tak zaraz dotuży kotwi-
cy Ludzie będący na Statku po tejże Linwie pociągają się, a
tak kandy Statek Linew dwie y tyż kotwicę maziac, dając
spornie ciagnięcie jest Statkom pod wodę, w ten czas wtedy
dla niedostatku wiatru pod Żagle Statki się nie mogą.

A że zastawata miałaś wątpliwość względem poroko-
tu Statków przez Progi: pod wodę, iżbyż Jam pola będących,
przypadać się należy, że bez najmniejszego niebezpieczeństwa
Statki czyli kłithy, moie
pod Żagle powracając przepłyły Progi Jam polskie.

Wszystko tedy zamiara do ugruntowania tej Prawdy że
Dniestr, tak jest Sztawny, iż żadney inney rzeki w Polsce być
dający w Sztawności Sztawienia nieustępuje. Zaczajemy sobie
wie od Karłowca: iżto wyżej namienilem: jest bardzo głą-
boki, y niema żadnych zawad cęporo, kamieni, Smow, tak
iżto Wista, tak dalece że nawet w Nocny Miesiącznie się można,
by dla wielkiej głębokości Dniestru, dla bitory od niebesu
pięćdziesiątka torbicia można być wcale pewnym.

Ażego nawet na Wisle, praktykowałyby niemożna, to na
Dniestrze przypowiatnym Sztawie Produktow Liczi Jmci de
Nassau Ludzie moi doświadczyli, iż dla posłgowania Pracy
Sztawom wrobieciu wiostrami, opuścili nawet wiostrę
na doł, częstokroć przydobrym wiele się można pod Żagle.

W Roku przeszłym, przy pierwszym doświadczeniu Wiostrę
mi samemi idąc, a gdzie był prosty Dniestr opuścili Wio-
strę dla posłgowania Ludziom, gdy iższe dla niemoż-
my

Porok Statków
przez brygi pod
wodę do Polski
co miało za
niepodobienstwo

można się pod
Żagle na doł
dla głębokości
co się pa innych
miejscach nie prakty-
kują

(0) Ładawa miejsce z którego wyrzyna się małym
miaszczkiem powyżej Mohylowa do miasta Jan-
szowskiego należał dawniej było wielkim miastem y g.
najstarszych partach zmagdure się

nieznajomey drogi Jaglow podnosić z wodą, idąc nieodwaznie,
 musimy się, rachowaliśmy iazdy wodney godzin 142. na od-
 bycie ktorey drogi Niedziel dwie naywięcej rachować można.
 Więcej doświadczenie, a osobliwie używanie Jaglow z wo-
 dą, nawet idąc na dot, struci zapewne te podroz.

Porowacząc Stalki pierwszą razą strawili na powrot
 swoy Niedziel 8m z Akiermanna aż do Ledawy. W roku
 iednak terazniejszym ze liz sami Ludzie ktory przeszłego
 roku chodzili, odprowadziszny Produktu, w roku terazniej-
 szym dzieci de Nassau więcej nabyl doświadczenia w
 roznych trudnościach powrotu pod wodą, przeto mieszli
 tylko dni czterdziści y dwa.

Stomaczenie Termann sub Litera A. wypo-
 mianego do Paszy Bendenkiego, Serastiera Iz-
 martowskiego iakotez do Gubernatora Akierman-
 skiego, iakotez do Sedziow y Magistratow tych
 Miast, y Mieysc innych gdzieby sie tylko mogł
 z naydowac JW. Dziecuszycki.

Inter Nunciusz Cesarsho krolewshci rezyluacy przy Najjas-
 szym Porcie Ottomanskim, Baron Herbet Ketheal dowiedziawszy,
 się, iż Szlachcie Polshy Dziecuszycki przywiązany do Dwor-
 ne Cesarshiego, jdać z Byczym z Produktami y Towarami
 celem Handlu zmierzając ztemiz do roznych Portow nad
 brzegiem Dunaju będących był zatrzymany w drodze
 swojej z Ludzmi swymi, Produktami y Towarami. Utwi-
 domił nas stym przez Memoryat, a owar żada wydania
 Naywyszego Sottaru naszego, a to areby wspomniany Szlach-
 cie mogł wolno wyręchac, y powrotie z tego Mieysca gdzie był
 więk byłby zatrzymany, Stosownie tedy do teyże Deklaracy-
 cyi przychylamy się do wydania terazniejszego Termann
 naszego Sottarskiego, przez który nakazujemy iż ja-
 kō nie przystoi wcale, y iako niemaż naymniejszego
 dobrego powodu do zatrzymania tegoż Szlachcica, ani
 samego ani też tego Towarow. Byleby nieznaydowal się
 między temiz iakoweg gatunki żywności, areby nie były
 zatrzymane w tych szolicach, ale owszem areby prze-
 sce tego z Ludzmi Towarami, wystarczając szeregownie te,
 ktoreby były w żywnościach, były zupełnie wolne, y bez
 żadney przesady, owszem areby na Fundamencie

Traktatow byto mu dane iofelkie wsparcie y pomoc, y aby
by strzedz sie, iako naysilniey, azeby niebył napastowa-
ny pod Pretextem Cta czyli homory, która niemoze bydz
wymagana, tytko od tych Towarow, któreby dobrowolnie
przedat.

Litera B.

Stomaczenie Termanus P. Porty do JW Seraskie,
ra Seicl Ochmet Paszy Jzmaitowskiiego oraz do
Paszy y Sedziego Ahiermanskiego, iakoter, y do My-
lnika y do Officialistow Ahiermanskich.

Z Listow y wiadomości w tych czasach od was zayszlych
do moiey P. Porty dowiedzielismy sie, iz tego Roku szęty
z Polski w Porcie Ahiermanskim przez rzekę Dniestr 7. Sa-
tow z zywnościami zaczęm wręględem tej wyprawoy zayszty
byty ze strony waszey zapytania do Pospolstwa Ahierman-
skiego, w tej mierze y do Obywatelow w Okolicy będących,
którzy mieli odpowiedzi, ze do tych czas niebyto w używa-
niu, aby przez wspomiana rzekę zywności Pratami wysta-
wiane bywały. Orac także oznaymiliscie nam, ze będąc iuz
te zywności gotowe do tadowania na dwa Okrety kuspieckie
należące do Obywatelow P. Porty, które mieli zaraz udać sie,
do Stolicy, niemogliście dac pozwolenia w tym punkcie, ale
zescie zatrzymali, y dla tego przez te wasze ogolne uwiadomie-
nie, radzaliście od nas rozkazow iak sobie macie postąpić w
tej Okolicznosci.

Z drugiey strony Stanisław de Pichelstein Stomacz Polski
ostatnia raza podał nam Memoryał, w którym wyraża
ieden z Bojarow Polskich Imieniem Wilamowski, z kilkio
Sluzacemi y z Zbozem, iako utrzymuie Polskim stanow
Porcie Ahiermanskim, y ze ten Zboza zostaty zatrzymane
ze strony Działow, y Sedziow, okazując ze przez te zatrzy-
manie, Zboza owe mogą się wniwecz obrócić: orac nam
oznaymił iż wspomniany Slachcie Obywatel Polski z lud-
mi swemi Polakami, ma zapewnione bydz zatrzymanym w Jz-
maitowie. Zaczyn według rozkazu Najias. Krola y Najias.
Arzptey Polskiej iemu danego, do magal sie ten Stomacz,
aby moy Najwyzszy w tej mierze wyszedł Mandat, azeby
do tego czasu w podobney Okolicznosci niegodzilo się zatrzymy-
wać, y osoby podobne, y ich Zboza. Chociaz bowiem jest niez-
oczywista, u wszystkich Nacyi, y Panstw, zachowywanie Usług
krajowych, a tym bardziey w podobney mierze, y particular-
nasy

y pasybilności, że bez Praktyki Zbora spłynęły Dmęstem
 teraz z Polski, co może nam iakże w czasie uczyńnić nieukon-
 tenowanie, Jednakowoż, ponieważ Dwór Polski jest zdaw-
 na znami w Przyjarni, znajdujące się, tedy zbora, które
 mogą się, zepsuć, y Polakom uczyńnić szkoda, dla zagroź-
 nia tej utraty pozwalam teraz, aby Zbora sprzedane były
 w tamtych Stronach, Kupcom należącym do Cechu Piętar-
 skiego, według miejscowego Targu, y Piemiądze aby
 były zapłacone bez żadney trudności, gdyby zaś tam nie
 przedali, y sami udac się, zadali do Stolicy, mogą, tedy ta-
 dować na Okręga Kupieckie, należące do Obywatelów Tu-
 reckich, którzy mają, zwyczaj zawijać tutaj do Cechu
 Piętarzkiego, y mają, być ekspedowane prosto do ten-
 gor Cechu w Stolicy będącego dla sprzedania tegoż.

Więc ponieważ nie jest przywołnością, aby wolni Ludzie
 bez żadney przyczyny byli zatrzymywani w ten sposób,
 zaczęm umyślnie wysyłać ten mój najwyższy rozkaz,
 abyśy wspomniony Seraskiérre, y Pasza, Akierman'ski,
 y wy inni słowowali się, do wywarow tego mojego roz-
 kazu, wstrzymując się, od tego wszystkiego co by było o-
 nemu przeciwnym.

Ten rozkazuję łobie Seraskiérre, y Pasza, Akierman'ski,
 ski y innym wam abyście zostawali w powinnnych Doro-
 bach y dobrej Przyjarni y sławności, y abyście z urzędu wam
 powierzonego, stronili od tego wszystkiego, co może być ze
 szkoda, y uszczerbkiem dla Poddanych tej Potencyi, która
 jest zdawna nam przyjazna. A że rzecz jest pewna że za-
 trzymanie tegoż wzywz wspomionego Zbora spowodzonego
 przez Pojawa Polskiego, może być ze szkoda dla niego, y
 że obraca dobra, przyjarni, y sąsiędztwo, zaczęm pozwalać
 teraz, y odtąd abyście puścili onego wraz, z jego Ludzmi
 y Zbozem, albo też dali nabyć ten Zbor według Targu za
 Piemiądze gotowe Cechowi Piętarzkiemu authoryzowa-
 nemu przez Teskiere, to jest przez zawiadzenie Pięta
 Cechowego zapobiegając oraz, w tej mierze, aby żadney
 niebyło opozycji y trudności, bądź przez podwyższenie
 nad Targ Ceny, bądź przez zmniejszenie nad ten, w na-
 bywaniu —

Gdyby zaś wspomnieni nieprzedawszy Zbora, w tam-
 tych Stronach, zadali sami one tu sprowadzić, Macie
 Im pozwolić aby ladowali natankie Okręga Turckie, któ-
 re zwykły być destynowane do Cechu Piętarzkiego
 y one

y one transportować tu do Stolicy dla sprzedania, dla tego powinniście brać poręczenie od Kapitanów Ochrzówczych, aby nie wstawiali się do innych Miejsi, tylko aby prosto ten Zboza do Stolicy były przywiezione, a wriawszy zupełną notę, y dawszy tymże Kapitanom z należytą Pięczęcią, Tęskierą, o pieczęci, ca wielość Zboza znajdującego się na każdym Okręgu, y Imię Kapitana Ochrzówczy. Później powinni także do nas ekspedycyować osobliwie Rapporta z okryśleniem tego wszystkiego, wstrzymując się z usilną przecznością, y niepozwalając niczego teraz, y w okolicznościach przyszłych podobnych co by było przeciwnym temu memu rozkazowi y zaleceniu.

Rozkazuję nakoniec trzymać się według tego moiego Cesarskiego wyroku danego w tych okolicznościach, y mieć baczność wszelkim Staraniem abyście niewykraczali przeciwko temu rękopisowi, ca przeciwna.

Dato w Waszcy Stolicy Konstantynopolu na koncu miesiąca Sittwidre Roku Egipskiego 1199, to jest Roku Pańskiego 1785. ię 28 Sierpnia.

Walerian Dzieduszycki

C. Journal czyli Dziennik Podrozy Dniestrem z Ladawy do Akiermanu z wyrazieniem Wsiow wszystkich po obydwóch stronach Dniestru lezacych az do Morza, z odlegloscia, tychze na godziny y' minuty tak iak leziedne po drugich nastepowaly.

Dzie	Polska Strona				Wotaska Strona			
	Lacynam Wsiu		Kasziage Wsiu		Lacynam Wsiu		Kasziage Wsiu	
	Godz	Min	Godz	Min	Godz	Min	Godz	Min
16 Junij Ruszyliśmy z Ladawy do Mohylowa oga. 9. 30								
Naszowce							Naszowce	
Serebryna							Wotczynce	
Stanelismy oga. 12. w Mohylow								
17. Ruszyliśmy oga. 7. w wieczor z Mohylowa, zagrzeźliśmy na rybi oga. 8.							Pod Monasterem nazywającym się Martaszowka	
18. 19. Stanelismy dla Lichtowania kaitkew.								
21 Ruszyliśmy do miejsca zagrzeźnienia			6 50					
Bronica			7 20				Ungry	7 20
Iadkowce			8 15	8 45				
Sobotowka			9 30	9 45				
Jaruga			10 15	10 25			Wad	10 15 10 25
Michatowka			11 30	11 50			Krzemienczuk	11 30 11 50
							Humin Verelia	1 37
							Ostrow	
Skaty iak mu y' Dzień naktle	2	10					Hotowczynce	2 10
Flemenda	2	30					Korsznicia	2 30
Pasielka Szal. Hemeneska	3	10						
Morachwa w Dniestri wpada	3	25						
Nocleg w Jampolu	4	20					Manastyr y Cerkiew	3 45
							Kofrowice	4 19
22 z Jampola ruszyliśmy	2							
Porochy Wies	3		3 15					
Perdiary	4	20	4 30					

Dzień	Polska Strona		Włoska Strona	
	Wzrost wzrost wzrost	Wzrost wzrost wzrost	Wzrost wzrost wzrost	Wzrost wzrost wzrost
	Noeligi w Lekinowce	5 30	Tutony Sorochie Sorochia	4 45 5 30
29	Staliśmy cały dzień dla wiatru w Lekinowce			
21	Wyszliśmy z Lekinowki o godz 5 m 4.		5 25	
	Kosnica	7 45	Zastupka Tryfowce Wasylkow	5 40 6 23 -
	Gruszka Kuzmin	11 5 12	Wozonhowce Numirowka	9 15 9 35 10 30 11
	Kamionka	5 30 5 40	Cestena Zatuczany Werelczany Napadowa	1 24 1 20 2 22 2 33 3 15 3 35 4 10 4 20
	Podcyma Laszkow	6 50 7 8 8	Sanatowka Zabka Ceskiewo na Pagutku Kut Klimowce	5 50 6 10 6 35 6 42 7 7 50
25	Staliśmy w Laszkowie			
26	Wyszliśmy z Laszkowa o 11 po południu.		4 15	
	Tutor	4 35	Sokolys Pojany Manastyr	4 25 4 32 4 40 4 55
	Stoinca	5 30 5 35	Tarasowa	5 40 5 55
	Bitocz	5 50	Archa z Gory wypada	- 8
	w Janie na bohu Mitohiszce Sara cie	6 45 6 55	Sotoneczany	6 50 7

Dzień	Polska Strona			Turecka Strona		
	Wiosna z wie. wie.	Wiosna z wie. wie.	Wiosna z wie. wie.	Wiosna z wie. wie.	Wiosna z wie. wie.	Wiosna z wie. wie.
		godz	min		godz	min
	Arzewe	7 10	7 20	Kozarnica	7 47	
	Rybnica	7 50		Rydzyna	8 10	
	Stanelisimy na noc w Rybnicy	8 10		Rydzyna	8 10	
27.	Ruszyliśmy z rana	8 .	8 10	Manaster w Serie na boku		8 29
				Sztołma	8 31	8 37
				Zakarna	9 15	9 18
	Gidyrym	9 .	9 30	Buszka	10 24	10 37
	Wychwatynce	9 39	10 7	Manaster Skatonaży		
	Zarutany	10 36	11 .	waraży sie, Horodyszcze	11 9	
				W Manasterze bawiliśmy		
				do godziny	12 4	
	Popenki Wios	12 13	12 30	Jatowa	1 .	1 15
	Botuczany	1 21	2 .	Kozowna	1 12	1 24
	Soboda do Lury	2 5	2 9	Młyny 2. Wielozne Łopato	2 3	2 19
	Lura	2 12	2 21			
	Lurka	2 41	3 .	Lura y 2 Młyny na Dniestrze	2 34	3 15
	Michałowska	3 8	3 14			
	Armatchia	3 30	4 15			
	Staneli dla fali 27. 50 ruszyli		6 .			
	Krasnykut	6 48	7 10	Łyszkowce	6 18	6 30
	Cybulowka	7 20	7 37			
	Konstanecja	7 50	7 55	Oxentia	7 52	
	Staneli w Jahosliciu	8 25				
<hr/>						
	<u>Tatarska Strona</u>					
28 Junij	Ruszyliśmy z Jahoslicia	10 15				
	Gosiony	10 20	10 22	Wad	10 20	10 22
				Dla fali Stanelisimy u		
				brzegu ogg 11 46 Lura,		
				my ogg 5. 40		
				Motowata	6	
	Motowata	6 10	6 19			

Strona	Tatarska Strona		Puscka Strona	
	Wzrost min	Wzrost min	Wzrost min	Wzrost min
			Mawai	6 45
			Oliwkiany	7 17
	Koniery	7 40		
	Nanoc skaneli	7 58		
29	Duszylismy rano z noclegu	4 50		
	Korzow	5 10		
	Na południe Dubajany	5 48		
	Po południu ruszamy z Dubaj	12 20		
	Pokryb	1 45		
	Staremy dla fali 0 12.			
	Duszamy 0 4. 50			
	Kosmica	5 17.	Stabom	5 21
			Wada la Woda	6 47.
	Pelie	7 17.		
	Skanelismy nanoc pod błotem	7 52	Mat	7 52
30	W noclegu ruszamy rano	9 2		
	Mat	4 19	Wielki Młyn	
	Młyn na Dniestrze	4 27	Androw	4 16
			Stare Dubajany	4 29
			Burakiewo	9 7
			Stakow	9 10
			Boofrak	9 45
			Poczryn	10 15
	Skanelismy pod wina, Rutus czekając na statku o 10. 37 rusza my z południa o drugiej			
	Stakolana znacowy Rutus	2 50		
			Młyn	3 30
			Trępien	3 40
	Sej	5 15		
	Wies Aktora, niemożna było dopytać się	7 42		
	w Brzegu skanelismy nanoc	7 50	Spej	5 40
1 Słupi	Duszamy z noclegu od Brzegu	4 45		
			Mulose alibcia Syna	6 5

Tatarska Hrona

	Lacynska		Rozmowa	
	godz	min	godz	min
Wyszlismy z noclegu		10		
Przybylismy dla fali o 5 ¹⁰ 25 ¹⁰				
Ruszylismy	7	15		
<p>9. Ruszylismy ob bocgu noclegu 3 15¹⁰</p> <p>Przybylismy do wsi dla pre suzszenia Brenicy gdzie stalismy Duchem to jest do do spoczynku do 11¹⁰ 15¹⁰ wprawienia</p>				
<p>16. Wylazlismy na 12¹⁰ 15¹⁰ do po pustym Manasterem, gdzie jest przewoz narywionicy siez Marak 9.</p>				
17. Ruszylismy z noclegu		3		
<p>Wylazlismy przykonca cym siez Dnieprze, azaerynara cym siez Limaniu przy me wodach zaporożskich 7.</p>				
18. 10. Stalismy dla naradzenia siez wzgledem wynawy przez Liman.				
20. Wiesz Kadzidere naprzeciw Akiermanu				
<p>16. Augy: Ruszylismy z Biatogro du, y tego 7 samego Dnia stalki nasze</p>				

Puskar
Otan
Stalim
10 25 Po
szy
Stancel

w wodach pr
przewozu siez siez prze
Zar
Powiat Akierman

Ruszylismy na Liman
nasze wylazlismy
w Akiermanu

Walerian Dziuryci

Dzień	Województwo Sandomierskie		Województwo Lubelskie	
	Wzrost	Waga	Wzrost	Waga
27	Stania Strona Sandomierska		Stania Strona	
27	Wzrost 170	Waga 60	Wzrost 170	Waga 60
28	Wzrost 170		Wzrost 170	
29	Wzrost 170		Wzrost 170	
30	Wzrost 170		Wzrost 170	
31	Wzrost 170		Wzrost 170	
1	Wzrost 170		Wzrost 170	
2	Wzrost 170		Wzrost 170	
3	Wzrost 170		Wzrost 170	
4	Wzrost 170		Wzrost 170	
5	Wzrost 170		Wzrost 170	
6	Wzrost 170		Wzrost 170	
7	Wzrost 170		Wzrost 170	
8	Wzrost 170		Wzrost 170	
9	Wzrost 170		Wzrost 170	
10	Wzrost 170		Wzrost 170	
11	Wzrost 170		Wzrost 170	
12	Wzrost 170		Wzrost 170	
13	Wzrost 170		Wzrost 170	
14	Wzrost 170		Wzrost 170	
15	Wzrost 170		Wzrost 170	
16	Wzrost 170		Wzrost 170	
17	Wzrost 170		Wzrost 170	
18	Wzrost 170		Wzrost 170	
19	Wzrost 170		Wzrost 170	
20	Wzrost 170		Wzrost 170	
21	Wzrost 170		Wzrost 170	
22	Wzrost 170		Wzrost 170	
23	Wzrost 170		Wzrost 170	
24	Wzrost 170		Wzrost 170	
25	Wzrost 170		Wzrost 170	
26	Wzrost 170		Wzrost 170	
27	Wzrost 170		Wzrost 170	
28	Wzrost 170		Wzrost 170	
29	Wzrost 170		Wzrost 170	
30	Wzrost 170		Wzrost 170	
31	Wzrost 170		Wzrost 170	

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.